

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program Geografie
Studijní obor Geografie a kartografie

Vítězslav Adamec

**UMĚLECKÉ PROSTORY
V GEOGRAFICKÝCH KONTEXTECH NA
PŘÍKLADU KARLOVÝCH VARŮ**

**ART SPACES IN GEOGRAPHICAL
CONTEXTS: THE CASE OF KARLOVY
VARY**

Bakalářská práce

Loket 2014

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Roman Matoušek, PhD.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Lokti, 19. 8. 2014

.....

Vítězslav Adamec

Chtěl bych poděkovat svým rodičům za jejich bezmeznou podporu a trpělivost. Dále bych poděkoval svému školiteli RNDr. Romanu Matouškovi, PhD. za inspirativní rady, přátelskou pomoc a ochotu při řešení problémů. Mé poděkování patří i celé mé rodině a přátelům a nakonec i mému zesnulému kokršpanělu Danovi.

Abstrakt

Tato bakalářská práce je věnována uměleckým prostorům v Karlových Varech a geografickým kontextům, jež s nimi souvisí. Pomocí rozhovorů s představiteli těchto prostor byl získán obraz karlovarské kultury z pohledu jejích aktérů. Geografický kontext byl chápán skrze různé měřítkové úrovně od bezprostředního okolí daných prostor až ke vlivu mezinárodních událostí. Další výzkumné otázky se věnovaly vlivu politické a ekonomické moci na kulturní život města a nakonec byla věnována pozornost sítím vzájemných vztahů mezi aktéry kultury v Karlových Varech. Práce poukázala na rozporuplnost současné kulturní situace města, která je výrazem nerovnováhy mezi svobodnou aktivitou uměleckých prostor a tlakem na ekonomický profit.

Klíčová slova: kulturní geografie, geografie města, umělecké prostory, umění, kulturní politika, geografický kontext

Abstract

This bachelor thesis is devoted to art spaces in Karlovy Vary and geographical contexts related to them. By using interviews with representatives of these spaces is obtained the image of culture of Karlovy Vary from a spaces players' perspective. Geographical context was understood by various levels of the scale, from the close environs to the influence of international events. Next research question was devoted to political and economic influences on the cultural life of the city and eventually it was turned attention to the net of mutual relations between culture players in Karlovy Vary. The thesis pointed to the contradictoriness of contemporary cultural situation of the city, which is the expression of the imbalance between the free activity of art spaces and the pressure to the economic profit.

Keywords: cultural geography, urban geography, art spaces, art, cultural policy, geographical context

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Teoretický rámec.....	10
2.1 Inspirační zdroje	10
2.2 Výzkumné otázky	12
3. Metodologie.....	15
4. Město Karlovy Vary.....	17
4.1 Sociálně prostorová charakteristika	17
4.2 Kulturní dějiny	19
4.3 Kultura v městském plánování	21
5. Umělecké prostory v Karlových Varech	24
5.1 <i>Kino a galerie Drahomíra</i>	26
5.2 <i>Galerie Supermarket WC</i>	29
5.3 <i>Kostel sv. Anny v Sedleci</i>	34
5.4 <i>Club Marlboro</i>	39
5.5 <i>KV Arena</i>	42
5.6 <i>Muzeum Jana Bechera</i>	45
6. Shrnutí.....	49
7. Závěr.....	54
8. Seznam literatury	56

Seznam příloh

Tabulka 1: Informace o respondentech	16
Obrázek 1: Administrativní členění Karlových Varů s vyznačením uměleckých prostor z kapitol 5.1 až 5.6	18
Tabulka 2: Umělecké prostory v Karlových Varech	24
Obrázek 2: <i>Kino a galerie Drahomíra</i>	27
Obrázek 3: <i>Galerie Supermarket WC</i>	32
Obrázek 4: <i>Kostel sv. Anny v Sedleci</i>	37
Obrázek 5: <i>Club Marlboro</i>	39
Obrázek 6: Koncert skupiny Kosheen v <i>KV Areně</i>	46

Seznam zkratk

KMD	Karlovarské městské divadlo
KPS	Karlovarský pěvecký sbor
KSO	Karlovarský symfonický orchestr
MFF	Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary
MHD	městská hromadná doprava
o. s.	občanské sdružení
PR	public relations
SRN	Spolková republika Německo
ZSJ	základní sídelní jednotka

1. Úvod

Umění sehrává v lidském životě a kultuře úlohu významnou, ne-li nejvýznamnější. Představuje vrcholný projev člověka, kterému někteří lidé obětují celý svůj život a jehož výsledky obdivujeme stovky let po smrti autora. Proto by, dle mého soudu, bylo příhodné pokusit se nahlédnout oblast umění i z perspektivy geografické, čímž by se obohatilo jak vnímání umění o mnohé další souvislosti, tak i geografické myšlení, které by se přestalo bát vnímat svět i skrze umělecký prožitek. Má bakalářská práce bude skromným pokusem tuto mezeru zaplnit a v závěru načrtnout cesty, jimiž bude možno pokračovat dál.

Jaké jsou mé osobní pohnutky k propojení světa umění s geografickým náhledem na svět? Se světem umění se setkávám jako aktivní hudebník již od svých raných let. Dalo mi poznat bohatost lidského ducha, bylo mi dopřáno setkání s množstvím pozoruhodných lidí a procestoval jsem díky němu mnoho koutů zemí českých i evropských. A právě díky tomu jsem pochopil, že pokud už je nějaká lidská činnost silně ovlivněna okolním geografickým prostředím, tak je to právě umění v rozmanitosti všech svých podob. A právě umělecký svět mě přivedl ke geografii, kterou osobně chápu jako svého druhu specifické a tvůrčí objevování žitého světa člověka též v rozmanitosti všech svých bohatých podob.

Odrazovým můstkem, díky němuž jsem se do geografie opět zamiloval, se stalo setkání se sociální geogrfkou Michaelou Pixovou, jejíž práce, dívající se očima do té doby mě neznámé anarchistické geografie na svět pražských alternativních kulturních prostor (Pixová 2012, 2013), mi otevřely nové a netušené geografické obzory a definitivně jsem se rozhodl svým dílem přispět k obohacení zájmu kulturní geografie o tematiku umění, v mém případě o místa jeho provozování, tedy uměleckých prostor. Ty jsem si vybral také z toho důvodu, že na rozdíl od uměleckých děl jsou snáze uchopitelné a v mém případě nejde o prostory ryze alternativní, protože umělecké prostory obecně chápu jako alternativní vůči světu každodenního života. Pro účely své práce jsem si je definoval jako místa, kde se pravidelně koná veřejná umělecká produkce a patří to mezi hlavní náplně těchto prostor. Hlavním cílem mé práce tedy je objevování jemných vztahů mezi uměleckými prostory na straně jedné a širším geografickým kontextem na straně druhé a to na konkrétním příkladu Karlových Varů. Tyto vztahy mohou nabývat rozmanitých podob a lze je rozlišit dle měřítkových úrovní. V měřítku města jde o to, zda tato místa přispívají k rozvoji dané lokality, jaké jsou vztahy k místním obyvatelům a jakou roli hraje konkrétní poloha těchto míst. V širším regionálním měřítku je důležité, z jakých míst pocházejí návštěvníci i konkrétní umělci a zda existují konkrétní vztahy k jiným analogickým uměleckým prostorům v regionu. A v globálním měřítku je především důležité, nakolik tyto

různé aspekty ovlivňují mezinárodní události a zda to ovlivňuje kupř. národnostní složení příchozích, což je právě v Karlových Varech otázka navýsost důležitá. Další výzkumné otázky jsou zmíněny a vysvětleny v samostatné kapitole.

Nabízí se otázka, proč jsem si vybral právě západočeské město Karlovy Vary? Především díky tomu, že celý život bydlím několik kilometrů od něj v městečku Lokti a tedy Karlovy Vary jsem již od dětství navštěvoval a později jsem byl i žákem zdejší základní umělecké školy. Protože jsem však základní i střední školu navštěvoval ve městě Sokolov, nepoznal jsem Karlovy Vary natolik, aby pro mě bylo psaní bakalářské práce o jejich uměleckém světě již bezpředmětné. Naopak, právě díky této práci jsem poznal, že mé dřívější představy byly chabé a iluzorní a objevil jsem, že umělecký svět Karlových Varů vypadá úplně jinak, než jsem si dříve myslel.

Ve chvíli, kdy jsem již našel kontury svého tématu, bylo nutno zauvažovat nad tím, jakým způsobem ho metodologicky pojmut. Protože v té době jsem četl knihu zesnulého českého sociologa Miroslava Dismana (2000) *Jak se vyrábí sociologická znalost*, velice mě zaujala její druhá polovina pojednávající o kvalitativních přístupech jiným způsobem, než na jaký jsem byl do té doby zvyklý z jiných knih či akademické výuky, která je většinou představuje jen jako prostý výčet několika tradičních metod. Naopak Dismanova kniha zdůrazňuje, že každý výzkumník je nejprve „cizincem“ vprostřed dané sociální situace a teprve v jistém smyslu postupným ohledáváním terénu zjišťuje, co je pro samotné zkoumané osoby významné a co nikoliv a nesnaží se na ně uměle roubovat vlastní ‘koncepty a hypotézy’. „Cílem kvalitativního výzkumu je porozumění. Porozumění pak vyžaduje vhled do co největšího množství dimenzí daného problému. V kvalitativním výzkumu výběr proměnných není prováděn výzkumníkem, ale o redukci dat de facto rozhodují zkoumané osoby“ (s. 286–290).

Tento zdánlivě pasivní přístup se také nakonec projevil jako nejlepší. Ač jsem před začátkem výzkumu měl jisté pracovní hypotézy např. o vlivu rusky mluvících obyvatel na charakter zdejších uměleckých prostor, nakonec se ukázaly jako naprosto liché nejen v tom jednoduchém smyslu, že tento vliv je poněkud jiný, než jsem si myslel, ale i v hlubším smyslu toho, že toto téma ve většině případů (až na výjimky) nebylo vůbec důležité a dotazovaní viděli těžiště důležitosti úplně v jiných rovinách, které mi dříve na mysl nepřišly. Proto jsem hned v úvodu vědomě rezignoval na vytváření jakýchkoliv hypotéz a nechal jsem se unášet postupně se rodícím obrazem toho, jak představitelé těchto uměleckých prostor a lidé v karlovarské kultuře se pohybující sami vnímají svět kolem sebe. Ani specificky geografická témata jsem se nesnažil příliš uměle protlačovat, protože mi je bez donucení sami dotazovaní nabízeli přesně v takové míře, jakou tyto otázky v realitě skutečně hrají.

Svou bakalářskou práci jsem rozčlenil na sedm kapitol. Ve druhé kapitole nastíním dosavadní odbornou literaturu propojující svět uměleckých prostor s geografickým kontextem, ze které vyplývají mé výzkumné otázky. Konkrétní metody získání kvalitativních dat i problémy, jež s tím byly spojené, rozeberu v kapitole třetí. Kapitola čtvrtá představí město Karlovy Vary z hlediska jeho sociálně prostorové charakteristiky, dále jeho kulturní dějiny a následně úlohu kultury v dosavadní městském plánování. Pátá kapitola bude již věnována konkrétním uměleckým prostorům, z nichž u každého budou uvedeny aspekty, jež se ukázaly jako významné. Kapitola šestá shrne informace o jednotlivých prostorech pomocí odpovědí na výzkumné otázky. V sedmé a tedy závěrečné kapitole se širěji zamyslím nad přínosem své práce a nabídnu další možné způsoby, jak vnímat umění skrze geografii a geografii skrze umění.

2. Teoretický rámec

V této teoretické části představím dosavadní odbornou literaturu zabývající se uměleckými prostory ve vztahu k jejich geografickému kontextu. Cílem zde nebude seznam jmen, ale spíše hlubší ponor do inspiračních zdrojů mé práce. Dále uvedu své výzkumné otázky částečně z této literatury vycházející.

2.1 Inspirační zdroje

Jak jsem již v úvodu zmínil, mým hlavním inspiračním vzorem byla disertační práce Michaely Pixové (2012) *Struggle for the Right to the City: Alternative Spaces in Post-Socialist Prague*. Ta ve své práci pohlíží na pražské umělecké a v jejím případě především alternativní prostory pohledem konceptu ‘*right to the city*’ (právo na město), který přebírá z děl francouzského sociologa Henriho Lefebvrea (1991, 1996) a britského geografa Davida Harveye (1973, 2008). Na základě tohoto konceptu porovnává alternativní prostory z hlediska dvou společenských režimů, které v české společnosti existovaly před a po roce 1989. Pomocí případových studií zaměřených na jednotlivé prostory dochází k závěru, že minulý socialistický režim perzekuuje alternativní kulturu z politicko-mocenské svévole byl nahrazen režimem neoliberálního kapitalismu, jenž „důmyslně eliminuje a marginalizuje prostory a činnosti, které negenerují ekonomický zisk“. To je, dle autorky, příznakem toho, že „dosud v Česku nedošlo k vytvoření otevřené demokracie a tolerantní pluralitní městské společnosti“ (Pixová 2012, s. 5).

Pro účely mé bakalářské práce je však zajímavější se podívat, jakým způsobem tyto alternativní umělecké prostory pojímá. Nabízí tři způsoby jejich možné kategorizace. První způsob je třídí dle jejich prostorové adaptace na obecně přijímané sociální normy společnosti a rozděluje je na pět základních módů: Konformní, jenž zahrnuje běžné mainstreamové prostory. Inovativní, který přes svou vnější nekonvenčnost nedisponuje podvratnými cíli - např. experimentální umělecké projekty. Ritualistický, jenž ve standartních prostorech vytváří nestandardní způsoby života – např. život v alternativním kolektivu lidí. Odstoupivší, který se plně oddělil od zbytku společnosti, příkladem budiž soběstačné ekologické vesničky. A nakonec rebelující, jehož vlastností je politický aktivismus – např. politické squaty či protestní tábory. Druhým způsobem jejich třídění je dle účelu vzniku. Tímto způsobem je lze dělit na tři základní druhy. Prostory přežití, vzniklé za účelem obývání sociálně vyloučenými skupinami obyvatel – squaty, okupované domy a továrny, apod. Prostory alternativní kultury, jejichž účel je většinou čistě umělecký a tvoří je lidé téměř ze všech sociálních tříd. A do třetice prostory

alternativních životních stylů, které sahají od míst náboženských sekt až po nudistické pláže. A poslední způsob třídění alternativních prostor je dle jejich míry deviace od ustálených sociálních a právních norem. Tato škála má dvě osy: jednu pro míru autonomie a druhou pro míru ilegality. Jejich vzájemná korelace následně vytváří míru deviace. Nejde však o matematický model, ale spíše o určité myšlenkové schéma, které pomáhá chápat problém z hlediska více dimenzí. Nutno říci, že toto poslední třídění využívá autorka nejvíce, protože dobře vyhovuje tématu, jež si zvolila. Já však osobně pro svou práci využívám spíše třídění druhé, které se hodí více pro charakter uměleckých prostor v Karlových Varech.

Jaké jsou další práce studující vztah uměleckých prostor k městskému prostředí? Mezi hlavní odbornou literaturu, z které čerpali mnozí následovníci, lze určitě řadit knihu americké socioložky Sharon Zukin (1982) *Loft Living*. Ta popisuje na příkladu některých čtvrtí New Yorku tzv. uměleckou gentrifikaci, jež sestává ze tří typických fází. V první fázi je dříve dělnická čtvrť z důvodu zhoršujících se životních podmínek opuštěna zde bydlícími dělníky, kteří se odstěhují za prací do jiných míst, a čtvrť zůstane plná prázdných prostor, analogií současných brownfields. Právě ty ve druhé fázi osídlí umělci a ve čtvrti postupně vznikají rozmanitá umělecká centra včetně jakési umělecké infrastruktury, která postupně mění dříve vnímaný nízký sociální statut této čtvrtě. Následně se čtvrť stane pomyslnou atraktivní oázou autenticity v moři mrakodrapů a začne se sem stěhovat vzdělanější střední třída. To však postupně společně s příchodem tržních spekulantů zvýší průměrné tržní nájem v této čtvrti a tato tzv. uměleckost se stane pouhou vábničkou pro příchod rezidentů. Nakonec ze čtvrti odchází i umělci, kteří gentrifikaci nastartovali, protože zvýšené nájem jsou mimo jejich finanční možnosti a jen několik privilegovaných umělců zde zůstane za cenu přizpůsobení své tvorby tržním principům. Umělecké prostory jsou v této knize členěny dle úlohy, jakou v této formě gentrifikace hrají, z čehož velmi negativně vycházejí velká muzea a galerie, která se často chovají jako tržní instituce, jejichž cílem je jen zisk ze spekulací s uměleckými díly. Na téma tzv. „umělecké gentrifikace“ navázali i další autoři, kteří se pokusili postihnout situaci i v jiných čtvrtích a městech (Cole 1987, Smith, DeFilippes 1999, Cameron, Coaffee 2005, Tremblay, Pileti 2007).

Širší pojetí kreativity přináší kniha amerického sociologa Richarda Floridy (2002) *The Rise of the Creative Class. And How It's Transforming Work, Leisure and Everyday Life* o vzestupu tzv. kreativní třídy, jež se dnes dle Floridy stává novou společenskou třídou, jejímž znakem je flexibilita, svobodomyslnost, volnost vůči tradičním společenským strukturám a především kreativní náplň práce, kterou si do velké míry určuje člověk sám. Mezi její příslušníky mohou být zahrnuti jak umělci, designéři či architekti, tak i vědci, obchodníci a de facto příslušníci

mnoha tzv. svobodných povolání. Tato kreativní třída získává dle Floridy stále větší vliv a tím pádem se i města, jako prostory jejích aktivit, proměňují v města plná kreativity, která se stává příčinou úspěchu měst úspěšných a neúspěchu měst neúspěšných. Tyto úvahy byly však brzo po vydání knihy podrobeny velké kritice např. od americké urbánní geografky Anny Markusen (2005), jež kritizovala Floridu za příliš rigidní pojetí kreativity, které je de facto chápáno jen ve smyslu jeho využití pro ekonomický růst, čehož jsme dnes dle mého názoru svědky ze strany mediálně vlivných firem typu Google či Apple, jež jsou veřejně prezentovány jako oázy svobodné kreativity, ač jim v realitě jde stále o prostý zisk a jakákoliv kreativita, která by šla proti tomuto duchu, by byla vytěsněna. Markusen dále zdůrazňuje, že umělci jsou významným činitelem pro vitální rozvoj měst, nelze je však zaměňovat s dalšími členy tzv. „kreativní třídy“, protože vyšší stupeň získaného vzdělání automaticky nezaručuje kreativitu, která se tímto stává jen dalším vyprázdněným heslem. Markusen je také autorkou mnoha dalších inspirativních odborných prací o vlivu umělců na rozvoj měst (Markusen, King 2003, Markusen, Johnson 2006, Markusen, Gadwa 2010).

2.2 Výzkumné otázky

Jak jsme poznali v předešlém přehledu literatury, úloha uměleckých prostor v městském rozvoji může nabývat rozličných podob. Mohou být jako v případě tzv. umělecké gentrifikace iniciátorem rozvoje zanedbaných lokalit (Zukin 1982), ale taktéž mohou přispět k jeho úpadku v případě jejich přílišné komercializace, jak jsme toho svědky v centru Prahy (Pixová 2012). Krom toho jsou však také místem setkávání lidí z různých geografických prostředí, umělců i návštěvníků a hrají tedy pro město i roli společenských prostor, kde vznikají sítě vztahů, které jsou důležité pro každodenní život, ale i pro vědomí sounáležitosti se svým městem, které by bez míst setkávání svých občanů ztratilo opodstatnění své existence (Massey 1994).

U výzkumných otázek, jež jsem si na počátku výzkumu vytyčil, jsem se snažil, aby jejich vyznění bylo natolik pružné, aby zde byl prostor pro specifika typově různých uměleckých institucí, avšak rovněž natolik určité, aby můj výzkum nevykročil mimo rámec mého až tak dosti svobodného chápání geografie. Hlavní výzkumná otázka, z které vychází všechny ostatní, zní:

Jak souvisí rozličné aspekty uměleckých prostor s geografickým kontextem, jenž je obklopuje?
Z této otázky vyplývá, že ač budou zkoumány různé vlastnosti těchto prostor, bude vždy snaha všechny tyto vlastnosti se pokusit začlenit do určitých geografických vztahů, jestliže zde budou

relevantní. Také je důležité, že geografický prostor zde není chápán jako jasně ohraničené území, ale spíše jako kontext, jenž je u každého uměleckého prostoru nezaměnitelný.

Související výzkumné otázky, které pomyslně obklopují tu hlavní, zní:

Je tento geografický kontext strukturován dle měřítkových úrovní? Zde bude důležité se snažit, jak již bylo v úvodu naznačeno, postihnout tyto souvislosti dle různých velikostních měřítek. Na lokálním měřítku jsou důležité vztahy k místním lidem, k rozvoji okolní čtvrtě i poloze v rámci města. Na regionálním měřítku je významné, z jak širokého území pocházejí návštěvníci i umělci a zda existují osobní kontakty s analogickými místy v širším okolí, které může být pro účely mé práce chápáno jako celá Česká republika. Globální měřítko je zde v Karlových Varech reprezentováno především geopolitickým kontextem, který může v případě významných mezinárodních událostí radikálně změnit národnostní strukturu návštěvníků. Taktéž vliv technologického pokroku je zde nezastupitelný, protože jeho globální změny se silně projevují i na úrovni čistě lokální.

Jakou úlohu hraje svobodný rozvoj uměleckých prostor ve vztahu k politické a ekonomické moci? Pokusím se zde zaměřit na to, zda zde existují konflikty mezi městskou politikou, která do značné míry ovlivňuje místní kulturní dění a představiteli uměleckých prostor či naopak zde funguje vzájemná spolupráce. Má pozornost se také zaměří na koncepce kulturní politiky vyjádřené ve strategických a územních plánech města. Nakonec se zamyslím nad tím, jakou roli hraje implicitní tlak na ekonomický profit, který ovlivňuje obsahovou náplň a někdy je i příčinou existenčních problémů uměleckých prostor.

Existují pouze jednotlivá izolovaná místa či naopak jde o sociální síť mezilidských, geografických a symbolických vztahů? Zde půjde o přesah nad pouhý popis jednotlivých prostor, protože se zde pokusím zjistit, zda jejich představitelé společně s návštěvníky a dalšími pro kulturu významnými osobami tvoří vzájemnou kulturní síť, která se formálně či neformálně setkává, resp. spolupracuje. Krom těchto mezilidských vztahů postihnu i ty geografické, tedy zda umělecké prostory sobě bližší jsou v silnějším kontaktu než ty vzdálenější, případně zda to naopak v úrovni města již žádnou roli nehraje. Protože umění pracuje v jistém smyslu se symboly a protože se nelze při popisu uměleckých prostor vyhnout ani jejich obsahovému zaměření, pokusím se také zodpovědět na otázku, zda a případně čím je karlovarská kulturní obec něčím specifická a to bez ohledu na žánrová vymezení. Tato poslední otázka bude také tou nejtěžší, avšak bylo by podivné v případě uměleckých prostor ignorovat právě to, co je činí jedinečnými, a tedy právě ono umění.

Ze všech výše uvedených otázek vyplývají konkrétní aspekty, které jsem na jednotlivých místech studoval. *Historie* každého místa, která je prvním studovaným aspektem, je, dle mého

soudu, seismografem, který citlivě reaguje na společenské, politické i ekonomické proměny města. Druhým aspektem je konkrétní *obsahové zaměření* místa, které určuje jeho charakter a je také významným činitelem ovlivňujícím návštěvnost a tedy i samotnou existenci daného prostoru. Zatřetí jsem se zaměřil na charakteristiky *návštěvníků*, co ovlivňuje jejich množství a strukturu a jakým způsobem se mění v čase. Začtvrté mě zajímalo *okolní prostředí* ve všech relevantních měřítcích. Od místní čtvrtě přes celý prostor města až ke vztahům širším. Jsou zde zmíněny i analogické umělecké prostory v jiných lokalitách. Na závěr jsem se u každého místa snažil zhodnotit jeho úlohu v rámci městského kulturního dění, vyjmenovat jeho specifika a postihnout jeho potenciál do budoucna. Toto hodnocení je však pochopitelně částečně subjektivní, protože z jiného úhlu pohledu by mohly vyplynout závěry jiné. Výše uvedenými otázkami jsem však nechtěl být při rozhovorech s konkrétními lidmi příliš svazován, takže jejich význam je spíše podobný střelce kompasu. Neurčují konkrétní směr, ale dávají možnost elementární orientace vprostřed chaotické rozmanitosti komplexních systémů, jimiž umělecké prostory bezpochyby také jsou (Sýkora 2010).

3. Metodologie

Jak již v úvodu bylo zdůrazněno, můj výzkum vychází z důsledně aplikovaných kvalitativních principů založených na „porozumění lidem v jejich sociálních situacích“ (Disman 2000, s. 289). Nabízelo by se tedy několik základních využitelných metod. Mohl jsem využít pozorování – sledovat lidi, jak se chovají při návštěvě těchto uměleckých prostor, jakým způsobem tyto prostory využívají, případně jací lidé navštěvují různé prostory. Mohl jsem také využít analýzu mediálního obrazu kultury v Karlových Varech a skrze něj zjistit, jaké prostory jsou více prezentované a jaké méně a jak je to vše ovlivněno okolním prostředím. Ač všechny tyto metody jsem jako doplňkové také částečně využil a byly mi užitečným vodítkem, přesto jsem si uvědomil elementární důležitost živého kontaktu člověka s člověkem. Jen skrze vzájemný rozhovor dvou rovnocenných osob lze získat ‘porozumění’, o které v první řadě jde. V tom je, dle mého názoru a částečně se tento názor dá vysledovat i u Dismana (2000, s. 298–299), rozdíl mezi rozhovorem pozitivistickým, jehož cílem je ‘poznání’, a rozhovorem fenomenologickým, jehož smysl je spíše ve vcítěním vhledu a pochopení.

Jak již bylo zmíněno, mou hlavní použitou metodou, která se ukázala jako nejlepší, byly polostrukturované rozhovory, často až neformálního charakteru. Jak píše Hendl (2008, s. 175) „neformální rozhovor se spoléhá na spontánní generování otázek v přirozeném průběhu interakce“. Dále zdůrazňuje, že „síla neformálního rozhovoru spočívá v tom, že zohledňuje individuální rozdíly a změny situace“. Právě tato jeho výhoda byla základní příčinou, proč jsem ho zvolil. Umělecké prostory, které jsem zkoumal, byly charakteru často velmi rozdílného a použití určitých otázek v jednom případě by bylo bezpředmětné v případě druhém. Jeho slabinou však dle Hendla (2008, s. 175) je, že „získání daného množství požadovaných informací trvá delší dobu. Také analýze vzniklého textu rozhovoru musí výzkumník věnovat hodně času, aby našel a utřídil jednotlivé typy informací“. To souvisí s předchozí poznámkou širokého tematického rozkročení mnou vedených rozhovorů, tudíž dlouhou úvahu vyžadovalo hledání určité společného rámce, pomocí něhož by bylo možno strukturovat informace o jednotlivých prostorech s cílem jejich alespoň elementární porovnatelnosti. V tom mi byly užitečným vodítkem výzkumné otázky, jež jsem si na počátku vytyčil.

Kontaktování byli organizátoři uměleckých prostor, dále novináři věnující se kulturními životu města a byl navštíven také odbor kultury magistrátu města Karlových Varů. Osloveno bylo 20 lidí, z nichž jich odpovědělo 14 a někteří byli ‘vyslanci’ dvou uměleckých prostor zároveň. Rozhovory byly následně provedeny v rozmezí 15. až 28. července v Karlových Varech převážně právě v těchto uměleckých prostorech. Tento pozdní termín rozhovorů byl

způsoben konáním MFF v rozmezí od 4. do 12. července, kdy většina představitelů uměleckých prostor organizovala aktivity pro festivalové hosty a nebyl tedy čas pro vedení rozhovorů. Seznam respondentů včetně jejich úlohy uvádí tabulka 1. Z důvodu rozsahu práce jsem pro podrobnější představení vybral šest z nich a rozhovory s ostatními respondenty využiji v závěrečném shrnutí.

Tabulka 1: Informace o respondentech

Jméno respondenta	Umělecký prostor	Respondetova úloha
Dalibor Chum	<i>Kino a galerie Drahomíra</i>	člen o. s. a vedoucí <i>FilmCafé</i>
Tereza Bredlerová	<i>Galerie Supermarket WC</i>	předsedkyně o. s. <i>PROTEBE live</i>
Alois Kůrka	<i>Kostel sv. Anny v Sedleci</i>	předseda o. s. na záchranu kostela
Marek Řeřicha	<i>Club Marlboro</i>	provozní a organizátor
Lucie Švanterová	<i>KV Arena</i>	vedoucí produkce a marketingu
Lada Naidrová	<i>Muzeum Jana Bechera</i>	vedoucí muzea
Ivana Klsáková	<i>Interaktivní galerie Becherova vila</i>	hlavní kurátorka
Tomáš Procházka	<i>Hudební klub Irská</i>	vedoucí klubu
Jiří Kaplan	<i>Crux club</i>	spoluorganizátor
Petr Pavel	<i>Slash Bar</i>	vedoucí klubu
Lucie Domesová	<i>Karlovarské městské divadlo</i>	členka činohry
	<i>Klub Paderewski</i>	členka o. s.
Lev Havlíček	<i>Galerie umění Karlovy Vary</i>	PR, novinář
	<i>Karlovarský symfonický orchestr</i>	PR
Ladislav Duchoň		redaktor hudebního serveru <i>KVRM</i>
Lucie Živná		zastupující vedoucí odboru kultury

Zdroj: vlastní zpracování

4. Město Karlovy Vary

V této části se pokusím přiblížit Karlovy Vary z několika úhlů pohledu. V kapitole 4.1 zmíním některé základní socioprostorové charakteristiky města významné pro mou tematiku. V kapitole 4.2 se pokusím představit kulturně-historický vývoj města. Nakonec v kapitole 4.3 provedu analýzu územního a strategického plánování města ve vztahu ke kultuře.

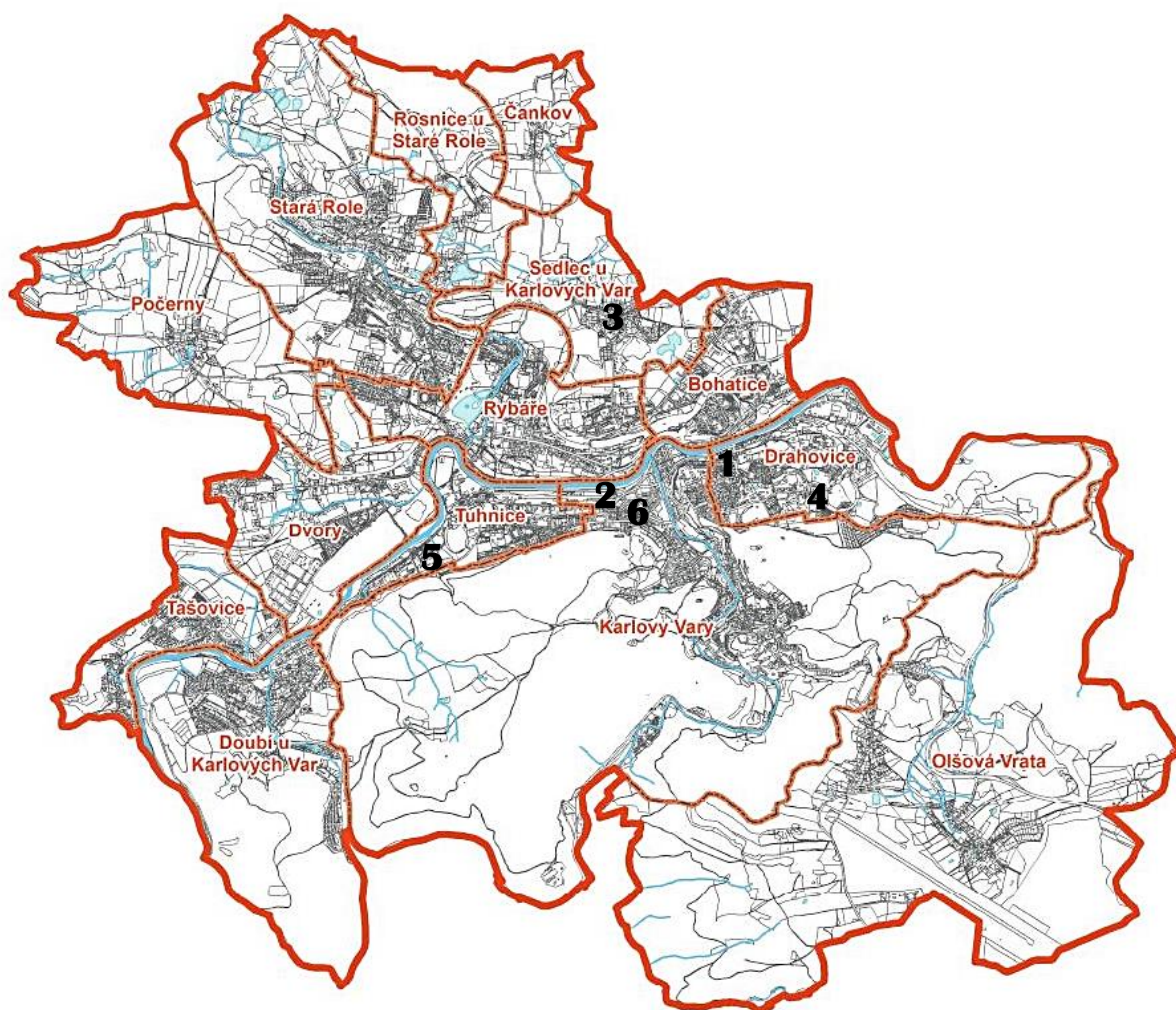
4.1 Sociálně prostorová charakteristika

Lázeňské území, pomyslné jádro Karlových Varů, lze označit za gentrifikovanou a segregovanou oblast, která je z velké části obývána ruskojazyčnými cizinci a průměrné nájemy jsou zde díky finančním spekulacím na velmi vysoké výši (Sýkora a kol. 2011, s. 41). Jde především o lázeňskou zónu podél řeky Teplé a „gated community“ Gejzírpark jižně od vlastního lázeňského území. Mimo lázeňské území je to především Rezidence Čertovka na hranici obchodně-správní části se čtvrtí Drahovice. Ve své bakalářské práci věnující se rezidenčním preferencím cizinců v Karlových Varech objevil Adam Klsák (2014) i další lokality, např. čtvrť Westend v západní části lázeňského území či některé rezidence v okolí hotelu Imperial. Umělecké prostory zde díky vysokým nájmům sídlí jen formou veřejných, případně čistě komerčních institucí, výjimkou je Divadlo Husovka na Husově náměstí, kde sídlí nekomerční *Klub Paderewski*.

Další čtvrti města jsou již osídleny převážně obyvatelstvem českého původu s průměrným sociálním statusem, s významnými menšinami Ukrajinců a Vietnamců. Území mimo lázeňské území lze dle Kosmákové (2007) rozdělit na čtyři charakterově odlišné části. *Vnitřní město* zahrnující obchodně-správní území společně se čtvrtěmi Rybáře a Dvory prochází po roce 1989 fyzickou revitalizací a komercionalizací a je zde patrný úbytek obyvatel díky nárůstu počtu obchodů a kanceláří. Zde se nachází také některé významné umělecké prostory, není zde však až tak silný tlak na ekonomický profit jako v lázeňském území z důvodu nižších průměrných nájmů. *Vilová čtvrť* se nachází v částech Bohatic, Drahovic na východní straně města a v Doubí na západě. Jde o poměrně rozsáhlou oblast s především nízkopodlažní zástavbou z prvorepublikového období. Sídlí zde především některé charakteristické karlovarské umělecké prostory, jako např. *kino Drahomíra* či *Divadlo Dagmar*. Další část lze definovat jako *sídlště*, kde žije více než čtvrtina obyvatel města. Nachází se hlavně ve čtvrti Tuhnice a ve Staré Roli. Oproti vymezení Kosmákové (2007) bych do této kategorie zařadil i jihovýchodní část Drahovic, která je významným sídlíštním prostorem města. V panelové výstavbě se příliš uměleckých prostor nenachází vyjma některých hudebních klubů. Nakonec lze vymezit tzv.

příměstskou oblast, která zahrnuje všechny ostatní čtvrtě, která mají spíše venkovský charakter osídlení a v posledních letech se zde začíná částečně projevovat rezidenční suburbanizace (Sýkora a kol. 2011, s. 34). De facto jediným oficiálním uměleckým prostorem v této zóně je *kostel sv. Anny v Sedleci*. Toto územní vymezení města není bezchybné a šlo by aplikovat i ve větší podrobnosti územního členění. Pro tematiku uměleckých prostor, jak vyplynulo z rozhovorů s respondenty, je důležitá také tristní situace vysokého školství v Karlových Varech, která má za následek odliv mladých lidí a tedy i často nízkou návštěvnost kulturních zařízení. Přestože zde existuje několik soukromých škol, teprve zřízení veřejné vysoké školy, případně celé univerzity, by tuto situaci dle názoru mého i mnoha respondentů mohlo radikálně změnit (Strategický plán - návrhová část 2014, s. 34).

Obrázek 1: Administrativní členění Karlových Varů s vyznačením uměleckých prostor z kapitol 5.1 až 5.6 (1 - kino a galerie Drahomíra, 2 - Galerie Supermarket WC, 3 - Kostel sv. Anny v Sedleci, 4 - Club Marlboro, 5 - KV Arena, 6 - Muzeum Jana Bechera)

Zdroj: AF-CityPlan, vlastní zpracování

4.1 Kulturní dějiny

Ač lze dějiny Karlových Varů datovat již od starší doby kamenné, trvalé osídlení lze doložit až od přibližně 10. století. Tehdy bylo správním centrem kraje hradiště Sedlec, kde již v té době stál předchůdce dnešního *kostela sv. Anny*. Samotný vznik města je však spojován s osobou císaře Karla IV., který měl podle známé pověsti o nalezení horkých pramenů lázně okolo roku 1358 založit, v čemž se dle Mráze, Neuberta (1983, s. 21) „projevuje již raný humanismus, který svým kultem antiky obnovoval antický vztah k termálním lázním a jejich léčivé moci“. Rozvoj města dále pokračoval celý středověk až do 16. století, kdy lázně začínají být známy i v zahraničí a vznikají první odborné balneologické publikace (Payer 1984) i některá literární díla oslavující město, známá je např. Óda na Vřídlo od českého humanisty Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic (Mráz, Neubert 1983, s. 33). Díky německé kolonizaci v pozdním středověku se také postupně zvyšoval počet obyvatel německé národnosti a před odsunem Němců činí jejich podíl již 90 %, lze tedy pokládat Karlovy Vary po většinu svých dějin za město německé (Územní plán 1997).

Po třicetileté válce nastává úpadek lázní a teprve na konci 17. století přichází opět léta hospodářského vzestupu, který se projevuje pořádáním velkolepých uměleckých slavností v duchu barokní okázalosti a začínají se stavět první společenské sály, např. Český a Saský sál a také první divadelní budova na místě dnešního Grandhotelu Pupp (Augustin a kol. 1999, s. 12). Ranou pro celé město byl však ničivý požár roku 1759, který srovnal se zemí veškerou zástavbu a stal se impulsem pro novou výstavbu a již v roce 1788 bylo postaveno na popud karlovarského kulturního činitele Davida Bechera divadlo nové, vyhovující zvyšujícím se návštěvnickým i uměleckým nárokům. V této době přelomu 18. a 19. století byly lázně také známy návštěvami mnoha evropských uměleckých i panovnických osobností, lze jmenovat např. skladatele J. S. Bacha, L. van Beethovena a F. Chopina, básníky J. W. Goetha a F. Schillera a mezi panovníky vyniká ruský car Petr Veliký, s čímž souvisí i to, že již v této době začínají mít Karlovy Vary v Rusku pověst významného lázeňského střediska (Burachovič 2001). Rok 1835 byl významný pro hudební život města, protože zde byl na základech lázeňského orchestru založen Karlovarský symfonický orchestr, jenž patří mezi nejstarší evropské orchestry. Nejprve koncertoval v Poštovním dvoře, ale v 1866 dostal vlastní slavnostní prostory v budově Lázní III., kde působí dodnes (Zeman 2012, s. 86). V průběhu 19. století byly postaveny další významné umělecké prostory, z nichž některé slouží svým účelům dodnes. Především jde o stavby architektonického ateliéru Fellner & Helmer, jenž dal lázním řadu důležitých objektů, z nichž nutno jmenovat vzhledem k tématu mé práce především

Císařské lázně, Slavnostní sál Grandhotelu Pupp či *Národní dům* (Zídková 1997) a především novou budovu Městského divadla v roce 1886, jejíž výstavbu však provázela nespokojenost místních obyvatel, které „po řadu let je zvyklé, že podniká-li město nějakou stavbu, stane se tak nejneúčelnějším způsobem, na nepravém místě a nejdražšími prostředky jen ve prospěch dodavatelů a stavitelů, ke škodě města a v neprospěch lázeňských hostů“ (Augustin a kol. 1999, s. 15). Zde vidíme, že nespokojenost obyvatel s městským plánováním v Karlových Varů je záležitost již dosti dlouhodobá. Na konci století také vzniká továrna na výrobu Becherovky, kde dnes sídlí *Muzeum Jana Bechera* i sklárna Moser, kde také dnes sídlí stejnojmenné muzeum.

I na přelomu století 19. a 20. jsou lázně svědkem návštěv mnoha kulturních osobností, lze jmenovat skladatele J. Brahmse, P. I. Čajkovského a A. Dvořáka, spisovatele N. V. Gogola a I. Gončarova či německého filosofa Karla Marxe (Mráz, Neubert 1983, s. 118). V roce 1912 byla postavena jedna z karlovarských dominant - Hotel Imperial, jenž je dnes také sídlem městského jazzového *Clubu Imperial*. Na počátku 1. světové války byla ve čtvrti Westend rodinou Becherů postavena tzv. Becherova vila, která je dnes sídlem pobočky *Galerie umění Karlovy Vary* (Zeman a kol., s. 148). Na počátku nového století se také rozrůstají okolní čtvrtě a postupně se urbanisticky začleňují do organismu města. Za dob první republiky bylo v Karlových Varech také až osm kinosálů, z nichž se dodnes dochovalo jen *kino Drahomíra* a *kino Čas*. Do dalšího potenciálního rozvoje však negativně zasáhlo krizové období na konci 30. let a v jejich průběhu se staly tehdy většinově německé Karlovy Vary jedním z ohnisek sudetoněmeckého hnutí podporujícího odtržení od Československa; 24. dubna 1938 zde na sjezdu Sudetoněmecké strany její předseda Konrad Henlein vznesl své známé „karlovarské požadavky“. Po Mnichovské dohodě na konci září 1938 se staly Karlovy Vary podobně jako celé Sudety součástí Třetí říše. (Mráz, Neubert 1983, s. 123).

Události po 2. světové válce znamenaly největší zlom ve vývoji města. Německé obyvatelstvo bylo vysídleno a na jeho místo přišlo obyvatelstvo české národnosti z vnitrozemí a následné období budování socialismu po roce 1948 přineslo mnohé události rozporuplné povahy. V oblasti umělecké dochází k silné propagaci socialistického realismu, nejen v architektuře, ale i v oblasti divadelní a v jistém smyslu i hudební, a tudíž byli na repertoáru KSO silně prosazováni sovětští skladatelé. Přesto však od začátku 60. let dochází k stabilizaci zdejších uměleckých institucí a zdejší umělecká úroveň se profesionalizuje a obě tělesa získávají postupně velkou prestiž (Augustin 1999, s. 42). Na začátku 60. let také bylo zbudováno místní letní kino, které však později zaniklo a bylo obnoveno až v současnosti. Od této doby také lze zejména z geopolitických důvodů zaznamenat vysoké podíly ruskojazyčných návštěvníků,

kteří nahradily vysoké podíly návštěvníků ze západní Evropy před 2. světovou válkou (Sýkora a kol. 2011). Se vznikem MFF je spjata výstavba funkcionalistického hotelu Thermal, který je až do dnešních dnů centrem festivalového života a kromě *Velkého sálu* s kapacitou 1148 míst zde sídlí i další tři festivalová kina. Na přelomu 70. a 80. let Karlovy Vary začaly mít také pověst místa, kde se díky množství ubytovaných cizinců a blízkosti SRN dříve objevují západní trendy, o čemž svědčí např. zdejší výskyt skateboardingu již v roce 1976 jako v prvním městě tehdejšího Československa (Nanoru, Overstreet 2013).

Události listopadu 1989, které měly i v Karlových Varech bouřlivý průběh (Nedvěd 2009), znamenaly i pro kulturní mapu města radikální změnu. Divadlo se dočkalo kompletní rekonstrukce, avšak vlivem politické nepodpory zde zanikl v roce 1999 vlastní činoherní soubor, jenž byl provizorně obnoven až v roce 2011. Byla také založeny další soubory – *Divadlo Dagmar*, *Divadlo D3* a další. Taktéž KSO i karlovarská kina provázely trvalé existenční problémy. V posledních letech jsou však rekonstruovány dříve zchátralé umělecké prostory (*letní kino*, *Císařské lázně*, *Národní dům*, *Lidový dům*) a vznikají i prostory nové (*Galerie Supermarket WC*, hudební kluby). V blízké budoucnosti ovlivní podobu města i jeho potenciální zařazení do seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, což je hlavním současným cílem politického vedení města. Jde tedy v posledních letech názorně vidět, nakolik je pro umělecký rozkvět či úpadek důležitá úloha politické reprezentace. Ta společně s angažovaností občanů dozajista ovlivní vývoj místní kultury i do budoucna.

4.2 Kultura v městském plánování

Protože dlouhodobé plánování je i v oblasti kultury důležité, rozhodl jsem se zanalyzovat některé plánovací dokumenty města, které i v oblasti kultury zmiňují určité dlouhodobější cíle. Nejprve se zaměřím na územní plány města a následně i na plány strategické.

Územní plánování nemá ze své podstaty příliš nástrojů jak přispívat ke kulturnímu rozvoji města a také to není jeho účelem. Přesto Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování § 19 odst. 1 písm. a) udává, že úkolem územního plánování je krom jiného „zjišťovat a posuzovat stav území, jeho přírodní, kulturní a civilizační hodnoty“. Závisí tedy na konkrétních zpracovatelích územního plánu, nakolik tyto obecné formulace uvedou do praxe. Dosud platný územní plán pochází již z roku 1997. Objevuje se zde mnoho obecných formulací o velkém kulturním významu města v celostátním i mezinárodním měřítku, avšak konkrétních problémů je zde zmíněno pomálu, vyjma kulturních akcí, které se ve městě každoročně konají, a je podpořena existence všech stávajících kulturních institucí. Jediným zde zmíněným problémem

jsou nedostačující pro působení KSO a KPS a je tedy navrhováno několik možností řešení této situace. V rozhovorech s respondenty jsem zjistil, že v současnosti se jeví jako nejvhodnější varianta přesídlení orchestru i sboru do Císařských lázní, teprve však až po jejich generální rekonstrukci, která se rok od roku neustále oddaluje. V tomto územním plánu je také navrhována výstavba volnočasového areálu ve čtvrti Tuhnice. Tento plán nakonec došel své realizace ve stavbě *KV Areny*, jež je dnes významným karlovarským sportovním i kulturním prostorem. Žádné nové čistě kulturní zařízení není v územním plánu navrhováno, protože jsou „finančně velmi náročná a prostředky uvolňované pro tuto sféru jsou nedostatečné“ (Územní plán 1997, s. 30). S tímto rezignovaným zjištěním veškeré zmínky o uměleckých prostorech v tomto územním plánu končí. Nový územní plán je zpracováván od roku 2011 a dosud nebyl dokončen ani schválen, přesto však existuje jeho předběžný koncept. V tomto návrhu je však kultuře věnována minimální pozornost, za zmínku stojí jen obecná teze, že by v lázeňském území měla být posílena kulturní funkce (Územní plán – koncept 2012, s. 23). Jakým způsobem je to myšleno, se však nedozvíme, nejspíš to ale bude i tím, že definitivní verze nového územního plánu zatím nebyla zpracována.

V oblasti strategického plánování neexistuje zákon, který by ho vyžadoval, případně upravoval jeho obsah. Je však nutnou podmínkou pro čerpání prostředků z fondů EU a jeho realizace je dnes již běžnou součástí dokumentace měst a regionů. Karlovy Vary schválily svůj strategický plán v roce 2008. Je zde opět výčet nejvýznamnějších kulturních institucí a událostí. Nutno ocenit, že krom podpory profesionálních kulturních institucí jako KSO nebo KMD je zde zdůrazněna podpora i pro „amatérské umění, které vytváří širokou kulturní základnu ve městě“ (Strategický plán 2008 – situační analýza, s. 37). Ve SWOT analýze se vyskytuje také nenápadná zmínka o „nízké atraktivitě města pro mladé lidi“, která je, dle mého soudu, také zapříčiněna špatnou kulturní pověstí města. V dalších částech tohoto plánu je vyjádřena podpora turistiky zaměřené na velké kulturní akce, ale plán vidí i potřebu zvýšení počtu zařízení pro volný čas. V seznamu navrhovaných projektů se však objevují i konkrétní návrhy jako např. rekonstrukce *Císařských lázní*, *kostela sv. Urbana*, přestavba *Becherovy vily* na interaktivní galerii či rekonstrukce *Národního domu*, z nichž některé byly úspěšně realizovány (*Becherova vila*), některé právě probíhají (*Národní dům*) a jiné na svou realizaci stále čekají (*Císařské lázně*). Zde tedy vidíme, že i strategický plán může plnit v rámci kulturního rozvoje města určitou nezanedbatelnou funkci. Nový strategický plán byl dokončen v červnu 2014 a ke schválení zastupitelstvu města půjde v září 2014. Kromě obecných tezí o kulturním významu města a soupisu jeho kulturních institucí, jak se objevily i v předešlých plánech, je mezi pozitivy zmíněna „pestrá nabídka vážného i amatérského umění“ a mezi

negativy „poměrně nerozvinutá alternativní a klubová činnost“ (Strategický plán 2014 – analytická část, s. 53). Jeden z problémových okruhů je také věnován „infrastruktuře volného času“. Zde se mezi příčinami jejího neutěšeného stavu vidí „nedostatečná motivace občanů k udržování zařízení pro volný čas“ a „nedostatek finančních prostředků“. Mezi důsledky se objevuje „nespokojenost obyvatel města“ a „zvýšení sociopatologických jevů“ (Strategický plán – analytická část 2014, s. 109). V návrhové části je na to pamatováno v jednom z opatření s cílem „vytvářet příznivé podmínky pro kulturní a sportovní vyžití obyvatel i návštěvníků města“ a navrhuje „rozšíření nabídky kulturního vyžití obyvatel města i návštěvníků“ včetně „silnější podpory spolkové činnosti, jakož i alternativní a klubové kultury“ (Strategický plán – návrhová část, s. 29). Další opatření, které má za cíl „posilovat u obyvatel města sounáležitost navzájem i s městem samotným“, má mezi svými doporučenými aktivitami i podporu „akcí zaměřených proti segregaci vybraných skupin obyvatel“ včetně „místních kulturních aktivit v městských částech“ (Strategický plán – návrhová část, s. 41).

Celkově se však nelze vyhnout dojmu, že kultura hraje v územních i strategických plánech města okrajovou roli, což dokládá i velká obecnost tvrzení, jež se o ní zmiňují. Ač lze ocenit v nejnovějším strategickém plánu z roku 2014 zmínky o podpoře alternativní a klubové scény, nelze se vyhnout dojmu, že ve srovnání s tematikou dopravy či bydlení, kde jsou navrhovaná opatření zaměřena na konkrétní lokality, tak kultura je zde pojmána velmi nekonkrétně. Toto negativum bylo zmíněno i Terezou Bredlerovou z *Galerie Supermarket WC*, podle níž by představitelé uměleckých prostor v Karlových Varech měli tlačit na samosprávu města, aby společně s nimi vytvořila dlouhodobou kulturní koncepci města, která by více propojila jednotlivé kulturní instituce a nabídla určitou přitažlivou a moderní vizi jejich rozvoje. Pozitivní příklady již v České republice existují - Koncepce kulturní politiky hlavního města Prahy, koncepce měst Plzně a Ostravy v rámci kandidatury na Evropské hlavní město kultury 2015 či jako příklad ze zahraničí lze zmínit lehce extravagantní kulturní koncepci francouzského Bordeaux či velmi ambiciózní kulturní plán amerického Chicaga.

5. Umělecké prostory v Karlových Varech

Uměleckých prostorů v širokém slova smyslu je v Karlových Varech velké množství. Pro účely své práce jsem si umělecký prostor úžeji definoval jako místo, kde se pravidelně odehrává veřejná umělecká produkce a patří to mezi hlavní náplně daného prostoru. Díky tomu jsem vyloučil místa, kde se koná umělecká činnost jen vzácně či jen v krátkém období roku, tím pádem nebyla zahrnuta všechna místa, kde se koná MFF, probíhající jen devět dní v roce. Tím není řečeno, že MFF není pro karlovarský kulturní život významný. Naopak, vyžadoval by si i z hlediska geografického samostatné zpracování, které však v mém textu není z důvodu rozsahu možné. Taktéž byly tímto odstraněny soukromé kluby, které v Karlových Varech bezpochyby také jsou, získat však o nich jakékoliv informace je velmi těžké. Vyloučeny byly také základní umělecké školy i funkční kostely, protože ač se zde veřejná umělecká produkce také koná, tak většinou jejím účelem je funkce vzdělávací, resp. liturgická. Jedinou výjimku ze své definice jsem udělal u muzeí, která často vystavují i předměty umělecké povahy a jejich charakter má tedy k uměleckým prostorům blízko. Přestože v dalším textu budu rozebírat jen některé z těchto míst, bude dobré uvést i ty ostatní. Všechny mě známé umělecké prostory včetně jejich žánrového vymezení a lokalizace uvádím v tabulce 2. Jak jsem však v průběhu tvorby bakalářské práce zjistil, z důvodu jejího rozsahu se lze zaměřit podrobněji jen na některé z nich. Vybral jsem tedy šest různorodých prostorů, na kterých se alespoň částečně vyjeví kulturní síť Karlových Varů. Jde o *kino a galerii Drahomíra*, *Galerii Supermarket WC*, *kostel sv. Anny v Sedleci*, *Club Marlboro*, *KV Arena* a *Muzeum Jana Bechera*. U každého z těchto míst se krom základního představení jejího účelu a umístění zaměřím na historii daného objektu, jeho umělecké zaměření, strukturu a charakter návštěvníků a na široce chápané vnější prostředí. Na závěr u každého místa zhodnotím jeho úlohu v kulturním životě města včetně jeho potenciálu do budoucna.

Tabulka 2: Umělecké prostory v Karlových Varech

Žánr	Umělecký prostor	charakter	čtvrť
Hudba	<i>Lázně III</i>	sídlo KSO	lázeňské území
	<i>Slash Bar</i>	klub, hospoda	Bohatice
	<i>Club Marlboro</i>	klub, hospoda	Drahovice
	<i>Kostel sv. Anny v Sedleci</i>	kostel v rekonstrukci	Sedlec

	<i>Club Imperial</i>	jazzový klub	lázeňské území
Divadla	<i>Karlovarské městské divadlo</i>	veřejné divadlo	lázeňské území
	<i>Divadlo Kapsa</i>	divadlo pro děti	Drahovice
	<i>Divadlo Dagmar (Studio „U“)</i>	alternativní divadlo	Drahovice
Kina	<i>Kino Čas</i>	komerční kino	obchodně-správní část
	<i>Letní kino</i>	letní kino	lázeňské území
	<i>Kino Drahomíra</i>	alternativní kino	Drahovice
Galerie	<i>Galerie Karlovy Vary</i>	veřejná galerie	lázeňské území
	<i>Interaktivní galerie Becherova vila</i>	galerie současného umění	lázeňské území
	<i>Galerie Supermarket WC</i>	galerie designu	obchodně-správní část
	<i>Městská galerie</i>	soukromá galerie	lázeňské území
	<i>Galerie Drahomíra</i>	soukromá galerie	Drahovice
	<i>Galerie na Ochozu</i>	soukromá galerie	lázeňské území
	<i>Galerie Minea</i>	prodejní galerie	lázeňské území
	<i>Galerie Jindra Husáriková</i>	soukromá galerie	Drahovice
	<i>Galerie Imperial</i>	hotelová galerie	lázeňská část
	<i>Galerie Duhová paleta</i>	galerie ZUŠ	Rybáře
	<i>Galerie v krajské knihovně</i>	veřejná galerie	Dvory
Muzea	<i>Muzeum Jana Bechera</i>	soukromé muzeum	obchodně-správní část
	<i>Muzeum Moser</i>	soukromé muzeum	Dvory
	<i>Muzeum Karlovy Vary</i>	veřejné muzeum	lázeňské území
Smíšené	<i>Klub Paderewski</i>	hudba, divadlo	lázeňské území
	<i>KV Arena</i>	sport, hudba	Tuhnice
	<i>Crux club</i>	divadlo pro děti, hudba	obchodně-správní část

Zdroj: vlastní zpracování

5.1 Kino a galerie Drahomíra

Kino Drahomíra je jedno ze tří karlovarských kin, avšak mimo každodenních filmových projekcí se zde občas konají i hudební vystoupení, jakož i recitace poezie. Navíc zde v červenci 2014 vznikl v druhém patře další městský výstavní prostor, *Galerie Drahomíra*. Kino leží ve Vítězné ulici ve čtvrti Drahotice.

- **Historie:** Objekt, v němž kino a galerie sídlí, je součástí Dolních Drahotic, jimž dnešní architektonickou podobu dalo období počátku 20. století, potažmo doba meziválečná. První stálé kino, tehdy s názvem Adler, na místě toho dnešního založil již v roce 1911 německý podnikatel Julius Holdgrün v tehdejší stejnojmenném hotelu Adler. Po 1. světové válce po změně majitele změnilo svůj název na kino Apollo a následně po 2. světové válce po odsunu německého obyvatelstva na dnešní název Drahomíra dle blízkého Drahotického nábřeží, stejný název dnes nese i nedaleká ubytovna. V roce 2000 ho po několikaleté provozní pauze od města koupil Pavel Škapík, jenž v kinu pracoval již od roku 1986 a začal zde opět kino provozovat a zakládá zde i tradici občasných hudebních či literárních pořadů. V roce 2005 se rozhodl kino rekonstruovat, avšak z důvodu nákladnosti této rekonstrukce byl nucen kino prodat kontroverznímu karlovarskému podnikateli Milutinu Peričovi, majiteli největší sítě herních automatů v České republice. Mezi lety 2005 a 2012 bylo kino sponzorováno japonskou firmou Panasonic, díky níž kino neslo v těchto letech název této firmy. V roce 2009 však Perič kino prodal jinému kontroverznímu podnikateli, Petru Dostálovi. Ten je zase znám jako majitel firmy CTS Duo, která jako „bílý kůň“ firmy Karlovarské minerální vody nechala zchátrat velkou část Lázní Kyselka. Dle svých vlastních slov koupil objekt kina čistě z investičních důvodů a nemá s ním žádné další plány. Kino však až do roku 2012 provázely stále provozní problémy a kinu dokonce hrozilo uzavření, především díky finančním ztrátám způsobených nízkou návštěvností, načež kino jako provozovatel převzal František Gerbeň, který v této době provozoval také druhé karlovarské kino Čas a sokolovské kino Alfa. I on však měl s kinem i přes mírnou změnu dramaturgie finanční potíže, které souvisely s ukončením spolupráce s firmou Panasonic, tudíž po sedmi letech získalo kino opět svůj tradiční název, jak můžeme vidět na obrázku 2. Nakonec kino převzalo v roce 2013 vzniklé občanské sdružení Drahomíra pod vedením Dalibora Chuma, které kino dodnes provozuje. Problémy s návštěvností jsou stále, avšak s vyššími dotacemi od města již není jeho

provoz ztrátový. Silnou finanční zátěží však byla digitalizace kina, která stála 6 mil. Kč, bez níž již současná kina nemohou de facto promítat, protože většina filmů je dnes distribuována jen digitální cestou. Nejnovější změnou je otevření *Galerie Drahomíra* v červenci 2014, která vznikla ve druhém patře budovy na místě bývalé videopůjčovny, která přestala být s rozvojem nových technologií výdělečná. Jde tedy o nejnovější galerijní i čistě umělecký prostor v Karlových Varech.

Obrázek 2: *Kino a galerie Drahomíra*

Zdroj: vlastní zpracování

- **Zaměření:** Obsahová náplň *kina Drahomíra* je z velké části dána aktuální nabídkou velkých distribučních společností, přesto však mají současní provozovatelé také určitý prostor pro vlastní vkus. Kino Drahomíra bylo již tradičně více zaměřeno na náročnější a artovou produkci, avšak v současnosti se nevyhýbá ani populárnějším žánrům. Přibližně polovinu projekcí zaujímají filmy českého původu, hrané i dokumentární, jednu třetinu filmy původu ze Spojených států amerických a zbylá část připadá na filmy evropské, s občasnými výjimkami jiných kontinentů. Krom běžných projekcí filmů je zde činný i filmový klub, který každý čtvrtek uvádí náročnější snímky a také pořádá projekce pro středoškolské studenty, v nichž jim

společně s lektorským úvodem představuje významná díla české i světové kinematografie. Jeho vedoucím je mimochodem současný primátor Karlových Varů Petr Kulháněk. Občasně je kino nebo přesněji jeho kavárna *FilmCafé* také svědkem jazzových koncertů i literárních pořadů věnovaných české i světové poezii a v neposlední řadě jde také o jedno z hlavních kin MFF a je jedním z center jeho kulturního i společenského dění. Co se týče nedávno vzniklé galerie, protože její výstavní plán je připraven na rok dopředu, lze i o její obsahové náplni vyslovit několik postřehů. Vystavují zde především současní čeští umělci, jejichž hlavním oborem je klasická malba či grafika a dá se říci, že jsou i přes své kvality často nedocenění a jejich tvorba není všeobecně známá. V rámci Karlových Varů to lze však pokládat za výhodu, protože galerie s podobným výstavním profilem zde do té doby neexistovala.

- **Návštěvníci:** Problémy s návštěvností jsou již dlouhodobým problémem *kina Drahomíra* a to hlavně pro možnost většinového diváka stahovat ať už legálně či nelegálně filmové snímky v domácích podmínkách. Z těchto důvodů musí dnes kino přizpůsobovat svůj dramaturgický plán a také nabízet přidanou hodnotu ve formě specifických služeb, tudíž tyto problémy s návštěvností nejsou již tak dramatické jako dřív. Mezi nejnavštěvovanější snímky patří premiéry dlouho očekávaných českých filmů, případně některých zahraničních snímků a z hlediska časového bývá návštěvnost nejvyšší v chladnější polovině roku od října do března a naopak v létě je návštěvnost nižší, protože lidé odjíždějí z Karlových Varů na dovolené, případně využívají v horkém počasí jiné formy trávení volného času. Kino bývá průměrně zaplněno jen z jedné třetiny a velkou část návštěvníků tvoří děti, studenti či senioři, což je také důvodem častých finančních potíží, protože tyto skupiny mají povětšinou vstupné snížené. Z hlediska geografického původu jde takřka z 90 % o lidi z Karlových Varů, ve zbylých případech jde o lidi odjinud, případně občas do kina zavítají i ruskojazyční obyvatelé Karlových Varů, rozhodně však nejde o významnou skupinu návštěvníků. V průběhu MFF je samozřejmě struktura příchozích nejpestřejší a zároveň nejvyšší, to je však dáno celkovým charakterem filmového festivalu, nikoliv jedním z jeho promítacích sálů. U *Galerie Drahomíra* lze usuzovat, že mezi její návštěvníky patří především již zmínění filmoví diváci a bude jistou dobu trvat, než se galerie stane vyhledávanou institucí sama o sobě.

- **Vnější prostředí:** *Kino Drahomíra* podobně jako *Club Marlboro* leží ve čtvrti Drahotice, avšak nikoliv v její novější jihovýchodní části, ale v tzv. Dolních Drahoticích na severu poblíž řeky Ohře. Jde o urbanistický celek zbudovaný v době meziválečné a odpovídá tomu i architektonická tvář, jež se nese v duchu eklekticismu a rané moderny a nezanedbatelnou část Vítězná ulice tvoří i domy z posledních několika let. V současnosti fungují sice v okolí některé služby, jako např. restaurace, obchody či hospody, avšak jako negativum lze vidět zdejší velký počet heren. Celkově je vnější prostředí této čtvrti poněkud neupravené a zanedbané, což je vidět nejlépe v blízkém Drahomířině nábřeží.

Poloha kina v rámci města nebyla vnímána ze strany provozovatele nijak negativně vyjma samotného prostředí čtvrti Dolní Drahotice, jak již bylo zmíněno výše. Vítězná ulice má dobré dopravní spojení s centrem města, protože leží blízko hlavní silnice vedoucí z centra do Prahy. *Kino Drahomíra* zde představuje jedno z mála společenských prostor, které dodávají této části města určitou kulturní tvář, a případné zrušení tohoto tradičního karlovarského kina by bylo velkou ranou nejen pro tuto čtvrť.

- **Závěr:** *Kino a galerie Drahomíra* je uměleckým prostorem, na němž se silně ukazuje charakter města ve všech jeho souvislostech. Kino vlastnili opakovaně místní kontroverzní podnikatelé, vedoucím Filmového klubu je primátor města a nakonec kino získá do nájmu občanské sdružení složené z místních pravidelných diváků kina tvořících určitou kulturní vrstvu města. Velkou výhodou kina je jeho desítky let trvající tradice, jež však bojuje s jeho současnou nevýhodou nedostatku diváků. Nutno však ocenit v dnešní kultuře nepřející době odvážný záměr otevřít další kvalitní umělecký prostor, velmi ambiciózní *Galerii Drahomíra*. Aby tento boj kino (ani galerie) neprohrálo, bude do budoucna nutná stálá podpora od města a zároveň nutno doufat, že odliv mladých lidí, potenciálních diváků, bude v budoucnu zastaven. To však není na promítačích, ale na politicích.

5.2 Galerie Supermarket WC

Galerie Supermarket WC je multifunkční výstavní a společenský prostor určený pro prezentaci různých forem užitého designu. Galerie spravuje taktéž přilehlé podchody, které představují výstavní plochy bezprostředně komunikující s kolemjdoucími. Galerie leží na náměstí Republiky na místě bývalých veřejných WC.

- **Historie:** Objekt ležící při frekventované pěší komunikaci sloužil přibližně do roku 2000 jako veřejné WC a úschovna zavazadel pro přilehlý dopravní terminál. Poté však byl objekt několik let uzavřen, než v roce 2005 vypsala magistrát města výběrové řízení na budoucího provozovatele zdejších toalet. Ve stejnou dobu čerství absolventi Fakulty umění a designu v Ústí nad Labem, grafičtí designéři Tereza Bredlerová a Jiří Hanek, často procházeli zdejšími podchody pod místní silniční komunikací a napadlo je, že pro prezentaci grafického designu – např. plakátů jsou než kamenné galerie či muzea mnohem vhodnější prostory v bezprostřední blízkosti každodenního života lidí, aneb jak zní jejich motto - „když nepřijde Mohamed k hoře, musí hora k Mohamedovi“, a podobný potenciál viděli i v objektu veřejných WC. Jakmile se náhodou dozvěděli o právě pořádaném výběrovém řízení na jejich provozovatele, rozhodli se vytvořit osobitou koncepci galerie designu, s kterou dané výběrové řízení vyhráli. Mezitím ve stejném roce společně s dalšími společníky vytvořili občanské sdružení PROTEBE live, které má na starost krom galerie také úspěšné grafické studio, z jehož zisku je galerie z velké části dotována, protože ač dostává pravidelně určitý podíl z dotací od města i kraje, tak tyto příjmy pokryjí jen malý zlomek nákladů. Mezi lety 2005 a 2008 však různou formou oživovali zmíněné podchody, kde se pravidelně konaly veřejné happeningy a objekt bývalých WC byl teprve postupně přestavován, aby vyhovoval galerijním požadavkům, načež v roce 2008 došlo ke slavnostnímu otevření. Od té doby se *Galerie Supermarket WC* stala jedním z nejosobitějších uměleckých prostorů nejen v rámci Karlových Varů a i jeho návštěvnost až do dnešních let stabilně roste. Protože však galerie má objekt bývalých WC jen pronajat a to konkrétně do roku 2016, bude budoucí život galerie záležet na dalších rozvojových plánech města v této lokalitě.
- **Zaměření:** Obsahová náplň *Galerie Supermarket WC* je i přes omezenost galerijního prostoru velmi široká, přesto se však všechny její formy dají shrnout pod pojem užitý design. Jde o design, jenž vždy obsahuje určitou estetickou přidanou hodnotu, přesto však na prvním místě je jeho funkčnost a tímto se, zjednodušeně řečeno, liší design od výtvarného umění, jehož úloha je více v rovině emocionální. Co se týče konkrétního konceptu galerie, je časově rozdělen přibližně do pěti období. Od února do března je vystavován reálný projekt studentů či čerstvých absolventů designu, kterým se podařilo navázat úspěšnou spoluprací s konkrétní firmou, což je výsledkem projektu Life-netdesigning, který učí studenty

designu kontaktu a jednání s reálným zákazníkem, protože akademické prostředí je v tomto směru dosti rigidní. Druhá výstava od dubna do června se nazývá Equal design. Představuje výstavu designu využitelného pro znevýhodněné skupiny lidí, jako jsou např. senioři či handicapovaní. Od července do září je výstava české firmy, která osobitým způsobem zapojila design do své výroby, typickým příkladem může být např. výroba hraček. Specifická tato výstava je tím, že daná firma si svou prezentaci sama zaplatí, za to však dostane plný servis v podobě výstavy na klíč společně s plakáty, letáky a další reklamní prezentací. Od října do listopadu galerie vystavuje výsledky mezinárodní soutěže obalového designu Mladý obal, kterou pořádá česká nezisková organizace CZECHDESIGN, v níž mladí designéři do 30 let z celého světa soutěží na dané téma konkrétního ročníku. A konečně v prosinci probíhá tzv. Vánoční pelmel, prodejní výstava designu s vánoční tematikou, načež od ledna do poloviny února bývá galerie z klimatických důvodů zavřena.

Tento rámcový program je však neoddelitelně spjat s celoročním programem pro děti a mládež, tematickými workshopy, osobitými vernisážemi či vzácně i koncerty na střeše galerie. Krom výstav funguje galerie také jako kavárna, prodejna dárkových předmětů a v neposlední řadě stále i jako WC, jež také zůstalo v názvu celé galerie. V dříve více využívaných podchodech je dnes vystavována především soutěž „Nenuď se, ukaž se!“ určená pro všechny lidi, kteří se v průběhu roku zapojily do tvůrčích dílen a jejíž vítěz získá možnost prezentovat na zdech podchodu svou amatérskou tvorbu. Galerie zaměstnává jednu stálou kustosku, jež se stará o celoroční každodenní provoz galerie. Do budoucna plánují galeristé svůj provoz rozšířit díky vybudování druhého patra ve formě prosklených kontejnerů, ve kterých bude větší prostor pro možné hudební, divadelní či přednáškové aktivity.

- **Návštěvníci:** Návštěvníci *Galerie Supermarket WC* tvoří velmi pestrou paletu lidí. Ač hlavní podíl návštěvníků samozřejmě tvoří lidé z Karlových Varů, tak tato skupina se podílí na návštěvnosti jen přibližně 50 %, což je vysvětlováno tím, že ač okolo galerie prochází denně až 1000 lidí, tak většina z nich je vůči galerii lhostejná, případně dokonce ani netuší, co tento objekt představuje. Další velkou skupinu tvoří lidé z jiných krajů České republiky, často i z Moravy, kteří jsou v Karlových Varech na lázeňském pobytu a rozhodně existenci galerie pozitivně přijímají. Poslední výraznou skupinou jsou cizinci ze západních zemí, kteří jsou ze všech těchto tří skupin nejvíce pozitivně naladěni, protože analogické multifunkční galerie jsou na

Západě již poměrně běžné. Krom toho je samozřejmě návštěvnost nejvyšší v průběhu MFF, jehož běžní návštěvníci zde tráví množství času a podle slov jednoho z nich považují galerii za „nejhezčí místo v celém Karlovarském kraji“, což se dá také, dle mínění Terezy Bredlerové, vysvětlit tím, že lázeňské území v centru města nabízí kromě bezesporu hodnotné historické architektury jen prodejny s luxusním zbožím pro ruskojazyčnou klientelu a nikoliv pro běžného návštěvníka vhodný prostor pro nekomerční relaxaci, jaký nabízí právě *Galerie Supermarket WC*.

Obrázek 3: *Galerie Supermarket WC*

Zdroj: vlastní zpracování

- **Vnější prostředí:** Charakter okolního prostředí je pro *Galerii Supermarket WC* základním určujícím činitelem pro vše ostatní, jak můžeme dobře vidět na obrázku 3. Galerie leží na křižovatce pěších cest mezi dolním a horním vlakovým nádražím a taktéž mezi terminálem pro dálkové autobusy a terminálem pro MHD. Taktéž zde skrze podchody vede jedna z hlavních pěších tras do obchodně-správní části Karlových Varů podél třídy T. G. Masaryka. Dle odhadu designérů zde denně projde až 1000 lidí. To by se mohlo zdát jako naprosté pozitivum, avšak dle

galeristů je tato poloha zároveň výhodná i nevýhodná. Výhodou jest výše zmíněný velmi vysoký počet lidí, kteří zde denně projdou, protože jde o jednu z nejfrekventovanějších pěších tras ve městě, avšak nevýhodou jest, že většina těchto procházejících se zde cíleně nezastaví, protože jejich kroky míří jinam a často spěchajíc ani netuší, co je uvnitř, případně mají strach vejít do neznámých prostor. Z tohoto důvodu dříve galeristé uvažovali o prosklené stěně naproti chodníku, od čehož však posléze z finančních důvodů opustili.

Co se týče širších vztahů v rámci města, tak proběhla v prosinci 2013 schůzka s představiteli *Galerie umění Karlovy Vary* o možnosti určitých společných projektů, aby jednotlivé umělecké instituce nefungovaly příliš izolovaně, ale snažily se také vytvořit určitou společnou uměleckou platformu v rámci Karlových Varů. Tyto snahy však zatím vyšly spíše naprázdno. Tereza Bredlerová také zkritizovala v červnu 2014 zpracovaný a dosud neschválený nový strategický plán města, který v oblasti kultury příliš cílí jen na cestovní ruch a lázeňskou turistiku a v oblasti kulturních aktivit jmenuje jen největší kulturní akce typu filmového či folklórního festivalu a nepřináší žádnou dlouhodobou a zároveň konkrétní koncepci kultury v Karlových Varech jdoucí za obvyklá všeobecná tvrzení.

V měřítku kraje byla zmíněna spolupráce s občanským sdružením *Švihák lázeňský* z Mariánských Lázní, kde toto sdružení vytvořilo v bývalé kolonádě Ferdinandova pramene podobný alternativní kulturní prostor, jenž však cílí opět díky své konkrétní poloze vprostřed lázeňských parků na odlišnou cílovou skupinu a to hlavně na rodiče s dětmi, případně na korzující lázeňské hosty. Zde se tedy jasně ukazuje, že vnější prostředí je mnohdy pro provoz uměleckých prostorů významnější než jeho obsahové zaměření, jež právě z tohoto prostředí nezdědka vychází. Podobná tematika se ukazuje i v nejnovějším projektu galerie, *Živých podchodech*, na kterém spolupracuje s magistrátem města i soukromými subjekty. Tento projekt spočívá v revitalizaci celého prostoru podchodů společně se vznikem jakéhosi „Hyde parku“ pro odpočinek či pouliční umění. Na revitalizaci se mohou podílet i místní lidé pomocí finanční sbírky, v níž za nízký peněžní obnos dostanou obklad v podchodu s vlastním jménem a mohou tímto vyjádřit svou sounáležitost s městem.

- **Závěr:** *Galerie Supermarket WC* patří mezi typický alternativní kulturní prostor v pravém slova smyslu, jakých v Karlových Varech není mnoho, navíc s přitažlivou tematikou užitého designu. Občanské sdružení PROTEBE live je profesionální

neziskovou organizací, která díky umělecké odbornosti a tvůrčímu zaujetí svých členů představuje silný oživující prvek v kulturním životě města a dokáže i s malými prostředky a skromným výstavním prostorem radikálně změnit vnímání a charakter lokality, která byla dlouhou dobu vnímána negativně. Také se však na příkladu této galerie ukazuje, že tato snaha o změnu vnímání prostoru je změnou dlouhodobou a nelze jí dosáhnout ze dne na den. V budoucnu bude také záležet na osudu celé lokality náměstí Republiky, která díky plánům na přestavbu dolního nádraží i jeho okolí nejspíše v horizontu příštích deseti let dozná zásadních změn, které bezesporu ovlivní i budoucí osud této galerie.

5.3 Kostel sv. Anny v Sedleci

Kostel sv. Anny v Sedleci je barokní kostel v rekonstrukci, na jehož kompletní opravu jsou získávány prostředky i díky pořádání benefičních koncertů. Kostel se nachází na návsi bývalé samostatné obce, dnes čtvrti Karlových Varů, Sedleci.

- **Historie:** Ačkoliv součástí umělecké mapy Karlových Varů se kostel stal až v roce 2004, jeho historie je mnohem delší. První zmínky o kostelu v Sedleci, centru tehdejší krajské správy, jsou již z poloviny 10. století. Tehdy však šlo o kostel dřevěný a není ani jistá jeho konkrétní lokalizace. Kolem roku 1290 byl postaven kostel druhý, zděný, který již stával na místě dnešního kostela. Důvod slávy kostela však musíme hledat později a to okolo roku 1480, kdy byla vytvořena dřevěná socha sv. Anny Samotřetí, díky jejímž údajným zázrakům začaly do kostela proudit davy poutníků a kostel byl poté roku 1694 prohlášen kostelem poutním. Množství poutníků však překračovalo kapacitu gotického kostela, bylo tedy rozhodnuto o jeho zboření a na jeho místě v roce 1738 byl postaven dnešní barokní chrám. V roce 1754 byly do kostela zabudovány dodnes funkční varhany a kostel byl vybaven také mnoha cennými obrazy a oltáři. Známé Anenské poutě se zde konaly až do poloviny 20. století a ještě v roce 1947 zde sloužil mši kardinál Josef Beran. Odsun Němců, příchod českého obyvatelstva a averze bývalého režimu vůči katolické víře způsobily, že kostel postupně pustnul a ač zůstával funkční, tak za značně skromnějších podmínek. Dle vyprávění pamětnice se v kostele sušilo obilí a mše se konaly v průměrném počtu osmi lidí jen v postranní kapli, kde je zahřívala malá naftová kamna. Přesto však celý minulý režim kostel zůstával přístupný a teprve krátce po roce 1989 byl do něj definitivně zamezen přístup.

Zlom pro život kostela nastal 11. září 2004, kdy v rámci Dnů evropského dědictví v kostele proběhl Den otevřených dveří, jenž byl pro mnoho místních lidí šokem. Propadlé klenby, stěny i strop nasáklé vlhkostí od deště pronikajícího do kostela rozpadající se střechou a vytloučenými okny a poletující hejna holubů hnízdících na římsách kostela. Krátce poté vzniklo z podnětu současného předsedy Aloise Kůrky a jeho přátel Občanské sdružení na záchranu kostela sv. Anny. Součástí o. s. se v prvním roce stalo 30 občanů Sedlece, v dalším roce se počet zvýšil na 50 a dnes se pohybuje okolo 60 lidí. Většina z nich však není členy aktivními, vyjma přibližně deseti starších žen, které se starají o pravidelnou údržbu kostela a Aloise Kůrky, jenž je hlavním organizátorem místního dění. První koncert byl uspořádán již na konci roku 2004 a od té doby se zde koná okolo 14 benefičních koncertů ročně. Díky získaným finančním prostředkům je kostel postupně renovován a svědčí o tom opravená střecha, krov, věž i znovuzprovozněné věžní hodiny. V současnosti se restauruje socha sv. Anny, obrazy křížové cesty a opravuje se presbytář, nástrovní fresky a římsy a čistí se balkóny. Kompletní rekonstrukce se dá v případě alespoň stejných finančních příjmů odhadovat v horizontu příštích deseti let, kdy je plánována oprava hlavní lodi a vnějších fasád, jejichž dnešní stav vidíme na obrázku 4, samostatnou kapitolou bude oprava varhan. Od roku 2010 patří mezi hlavní finanční partnery Česko-německý fond budoucnosti. Aby však měli možnost tyto peníze čerpat, museli získat partnera ze SRN, který by je propagoval a částečně i podporoval finančně. Podařilo se jim tedy získat kontakt na rodiny odsunutých Němců ze Sedlece, kteří dnes žijí převážně v Bavorsku. Krom této největší podpory dále získávají pravidelné dotace z městského i krajského rozpočtu a také od menších dárců. Kostel formálně vlastní farnost Stará Role, ta však nemá téměř žádné finanční prostředky na jeho opravu. Pro velké karlovarské firmy však nejsou potenciálním partnerem, protože, dle slov Aloise Kůrky, tyto firmy sponzorují jen akce, jež se konají v centru a jsou pro ně mediálně zajímavé. Občanské sdružení na záchranu kostela také v roce 2010 za svou práci získalo v anketě Osobnost Karlovarského kraje ocenění Nezisková organizace desetiletí.

- **Zaměření:** Hlavní smysl života kostela není již, jak tomu bylo po stovky let, v oblasti liturgické, ale 'jen' v oblasti koncertní. Mše se zde však i přesto dvakrát do roka konají a to tradičně na svátek patronky kostela sv. Anny 26. července a štedrovečerní bohoslužba 24. prosince, zde však spíše formou krátkého zamyšlení kněze a zpěvu vánočních koled, protože v obci Sedlec není velký počet

praktikujících katolíků. Program samotných koncertů je však velice pestrý jak z pohledu hudebního, tak z pohledu geografického. Hudebně se střídají symfonické orchestry a pěvecké sbory provádějící velká vokálně-instrumentální díla se soubory menšího obsazení provozující novější žánry typu jazz, swing, folk či country. Žánry koncertů se však musí v čase střídat, protože, jak sdělil Alois Kůrka, lidé jsou dnes velmi rozmazlení. Z hlediska geografického zde vystupují účinkující ze všech měřítkových úrovní. Nejčastějšími pozvanými jsou sbory, orchestry a soubory z Karlových Varů, ale i umělci z jiných míst kraje. V měřítku České republiky zde často účinkují soubory z Prahy a Plzně a v měřítku globálním převažují státy západní Evropy (Velká Británie, Irsko, Německo, Nizozemí, ad.), avšak jednou se zde dokonce představil symfonický orchestr z Austrálie. Dramaturgie je ovlivněna také finančními možnostmi o. s., osobními kontakty Aloise Kůrky či nabídkou spolupracujících zahraničních agentur, které přivážejí ze zahraničí školní sbory či orchestry, které provedou několik koncertů v turisticky zajímavých městech, jako jsou Praha, Český Krumlov či právě Karlovy Vary a protože mají tuto cestu placenou vlastními sponzory, tak o. s. nestojí tyto koncerty žádné finance. Velkou roli ve výběru repertoáru hrají také poplatky ochrannému svazu autorskému, tudíž je preferována hudba umělců, kteří jsou po smrti déle než 75 let, protože na ně se autorský zákon již nevztahuje. Propagace je, dle mého soudu, velmi dobře zvládnutá, jelikož jsou využity všechny komunikační kanály – rozhlas, televize, regionální tisk či facebook. Překvapivě však jako nejúčinnější propagace je, dle Aloise Kůrky, skrze Karlovarské radniční listy, protože toto místní periodikum je distribuováno do všech domácností obyvatel města a na druhém místě v účinnosti je cílené posílání pozvánek na email okruhu příznivců, jenž dnes čítá přibližně 250 lidí.

- **Návštěvníci:** Kvantitu návštěvníků ovlivňují dle Aloise Kůrky dvě překvapivé skutečnosti. Hlavním faktorem je aktuální povětrnostní situace, protože v případě vysokých teplot lidé raději tráví čas na svých zahrádkách, případně u vody. Podobně v případě deštivého a chladného počasí lidé také nejsou ochotni vypravit se na koncert do relativně odlehlé Sedlece. Optimální počasí pro dobrou návštěvnost je lehce zamračená obloha s teplotou okolo 20°C. Druhým neméně překvapivým faktorem je počet účinkujících. Pakliže na koncertě vystoupí dva pěvecké sbory, symfonický orchestr, varhany a operní sólisté, tak je vysoká účast zaručena. Jindy však vystoupí ‘jen‘ dva sólisté Státní opery s doprovodným

varhaníkem a účast se pohybuje na minimu. Největší akce, které se v kostele konají, jsou každoroční provedení Rybovy České mše vánoční, kdy je v kostele až 500 návštěvníků. Průměrná návštěvnost však kolísá okolo 200 lidí, z nichž většina bývá z Karlových Varů a přilehlých obcí. Problémem některých koncertů však není návštěvnost absolutní, ale spíše relativní, tedy naplněnost. *Kostel sv. Anny v Sedleci* je největším jednolodním kostelem v Karlovarském kraji, tedy i prostor pro příchozí je zde větší než obvykle, což může občas vyvolávat dojem, že je kostel poloprázdný, ač stejná návštěvnost např. v *Klubu Paderewski* by byla brána s velkým povděkem.

Obrázek 4: *Kostel sv. Anny v Sedleci*

Zdroj: vlastní zpracování

- **Vnější prostředí:** *Kostel sv. Anny* leží v centrální části čtvrti Sedlec. Bezprostřední okolí kostela je velmi upravené a fungují zde základní služby a směrem do města i místní hojně navštěvovaná pivnice. Lze konstatovat, že kostel i samotné o. s. představují silný oživující prvek v životě této čtvrti. Poloha kostela mimo centrum Karlových Varů nebyla překvapivě vnímána negativně, nejspíše z důvodu dobrých parkovacích možností i dostupnosti MHD.

Analogický kostel v Karlových Varech představuje raně románský *kostel sv. Urbana* ve čtvrti Rybáře, u něhož také funguje občanské sdružení na jeho záchranu. Podle slov Aloise Kůrky však jeho oprava trvá paradoxně mnohem déle, ač je kostel mnohem menší než ten sedlecký. Jeho současný majitel s ním navíc má rozporuplný záměr a to vytvořit v něm vinárnu s galerií. Nelze se v této souvislosti nezmínit o nedávném vzniku ryze komerčního muzea voskových figurín v bývalém karlovarském anglikánském kostele ležícím ve čtvrti Westend. Tyto radikální změny ve funkčním využití sakrálních prostor jsou velkou částí obyvatel vnímány velmi negativně. V širším rámci karlovarského regionu lze jako analogické snahám sedleckého sdružení vidět úsilí spolku Pod střechem o záchranu poutního *kostela Navštívení Panny Marie* ve Skokách u Žlutic. Jejich zaměření je však, dle Aloise Kůrky, zaměřeno více na duchovní stránku života kostela než na jeho revitalizaci. Dokonce vznikající analogická sdružení z jiných obcí, kde usilují o záchranu tamních kostelů – např. Kersko na Nymbursku či Hořesedly na Rakovnicku, žádají sedlecké sdružení o rady, což svědčí o tom, že sedlecké sdružení má již i v širším makroregionálním měřítku velký vliv.

- **Závěr:** Díky dlouholeté práci o. s. můžeme vidět, jak renovace *kostela sv. Anny* v *Sedleci* společně s koncerty zde pořádanými se stala zásadním impulsem pro rozvoj celé městské části. Taktéž na tomto příkladu lze pochopit, jak u každého uměleckého prostoru je nezastupitelná činná osoba zakladatele, zde dosavadního předsedy sdružení Aloise Kůrky, jenž všechn svůj volný čas věnuje právě záchraně kostela. Rizikem do budoucna je nestabilita finančních prostředků a potenciální diskuze o budoucím využití kostela, které se nejspíše bude pohybovat na rozhraní funkce liturgické a funkce koncertní.

5.4 Club Marlboro

Club Marlboro je soukromý hudební klub zaměřený na moderní taneční hudbu i koncerty živých kapel. Hudební akce se zde konají přibližně třikrát do měsíce, avšak v průběhu týdne klub funguje jako místní hospoda. Klub se nachází v Lidické ulici ve čtvrti Drahovice.

- **Historie:** Budova je součástí komplexu budov vybudovaných v roce 1965 jako součást sídliště Nové Drahovice ve stylu tehdejšího socialistického funkcionalismu (Zeman 2014). Objekt vlastní karlovarská účetní firma RIASCOMP, s.r.o., která však v objektu nesídlí a jen ho pronajímá Clubu Marlboro. Klub zde funguje od roku 1998 a za tu dobu vystřídal již čtyři majitele, dříve však fungoval spíše jako noční bar s hracími automaty, čímž se zde často soustřeďovali narkomani a tímto klub získal postupně špatnou pověst. Poslední majitel převzal klub v roce 2012 a od té doby je zde viditelná snaha se více zaměřit na hudební produkce a klub postupně získává lepší pověst v rámci Karlových Varů i okolí. Od července 2014 klub spravuje jen současný provozní Marek Řeřicha, který se v horizontu několika měsíců pravděpodobně stane novým majitelem klubu, protože ten dosavadní není dle slov provozního příznivcem ‘mladých lidí a nočního života’.

Obrázek 5: *Club Marlboro*

Zdroj: vlastní zpracování

- **Zaměření:** Přibližně do poloviny roku 2013 měl klub charakter spíše nočního baru, kde se přibližně jednou za půl roku odehrávaly akce zaměřené na moderní taneční hudbu pod taktovkou DJs a živá produkce se zde nepěstovala. Teprve od podzimu 2013 se snaží nový provozní Marek Řeřicha zde vybudovat klub, který bude více zaměřen na vystoupení živých kapel. Produkce DJs se zde stále konají, avšak již v omezené míře. Stylově cílí především na publikum moderního popu, funky či hiphopu, což jsou hudební styly, které mají v Karlových Varech silné podhoubí. Přesto se nechce vyhýbat ani moderním rockovým stylům (metal, punk), avšak protože v Karlových Varech existují již kluby s tímto stylovým zaměřením (*Slash Bar, Hudební klub Irská*), bylo by zbytečné přetahovat se o tuto vrstvu návštěvníků, která je již tak dosti úzká. Důvodem pro současné zaměření klubu především pro začínající místní i regionální kapely je také skutečnost, že nemají v Karlových Varech i přes jejich zdánlivou regionální velikost vhodné hudební kluby pro svá vystoupení, což poukazuje na často zmiňovanou skutečnost, že v Karlových Varech není problém s kvalitou a počtem hudebníků, ale spíše s kvalitou a počtem návštěvníků.

Co se týče geografického původu těchto vystupujících, jde primárně o kapely z Karlových Varů, potažmo z dalších regionálních hudebních center jako je Sokolov, Cheb či Aš a také z okolních krajů (Plzeňský, Středočeský) a velký počet DJs přijíždí také z Prahy, protože tamní taneční scéna je samozřejmě mnohem větší a pestřejší. V budoucnu je v plánu pokusit se i organizaci vystoupení známějších jmen české hudební scény, bude však záležet na tom, zda se klub stane známějším v širším kontextu a získá si i dobré jméno v hudebních kruzích. Současný provozní také kontaktoval ředitele karlovarských hudebních škol, aby informovali své žáky o možnosti hudební produkce v tomto klubu, tato snaha se však zatím nesečkala s očekávanou odezvou. Program je vytvářen v předstihu přibližně dvou měsíců a z jedné poloviny dle hudebních kontaktů organizátorů a z druhé poloviny samy kapely s postupující popularitou klubu nabízejí svá vystoupení. Občasné jsou také organizovány filmové večery, co se však týče MFF, tak v době jeho konání zde na rozdíl od většiny ostatních hudebních klubů není specifický hudební program, poněvadž většina návštěvníků festivalu je ve večerních hodinách soustředěna v centru města a díky relativní odlehlosti klubu ho začínají navštěvovat až v pozdních nočních hodinách.

- **Návštěvníci:** Mezi hlavní skupinu návštěvníků klubu patří především mladší lidé z celých Karlových Varů a to především z místních středních škol, z nichž dvě hlavní, gymnázium a střední pedagogická škola, jsou v přímé blízkosti klubu. Návštěvnost hudebních akcí je ovlivněna podobně jako v jiných klubech výší vstupného, popularitou kapely a taktéž konkrétním datem v rámci měsíce, protože těsně před běžným datem výplaty je návštěvnost nižší než obvykle. Nutno podotknout, že návštěvnost *Clubu Marlboro* je kupodivu vyšší než ostatních klubů v Karlových Varech, které mají často s návštěvností problémy. Nejspíše je to dáno dobrým stylovým vymezením hudebních akcí, blízkostí středních škol a také nižší cenovou hladinou, než je v Karlových Varech běžná. Přesto však byl opakovaně zdůrazněn problém s konkurencí s kulturními akcemi ve městech v zázemí Karlových Varů, jako jsou Locket, Ostrov či Nejdek.
- **Vnější prostředí:** Klub leží v jedné z relativně novějších částí města, ve čtvrti Drahovice, přesněji v ZSJ Horní Drahovice. Tato část má převážně rezidenční funkci a začala vznikat v roce 1964 jako sídliště Horní Drahovice dle plánů architekta Adolfa Petra. Zároveň se sídlištěm byla zbudována místní pobočka Městské knihovny, pošta, penzion pro seniory a především areály gymnázia a střední pedagogické školy, jejichž studenti jsou také častými návštěvníky místního klubu, jenž tomu přizpůsobuje otevírací dobu. V nejbližším okolí klubu se taktéž nachází místní restaurace a nákupní středisko Coop, případně další služby, jak můžeme částečně vidět na obrázku 5. Nutno však podotknout, že okolní prostředí je spíše neupravené a slouží jako průchozí prostor pro obyvatele místních sídlišť či vilové čtvrti vybudované zde ve 20. letech v duchu meziválečné moderny. Občas se zde ze strany místních obyvatel vyskytují stížnosti na hluk, především při hlasitých produkcích taneční hudby, většinou byly ale tyto stížnosti řešeny dohodou a v budoucnu je klub připraven provést odhlučnění, které by tyto spory utlumilo.

Poloha klubu v rámci Karlových Varů není ze strany provozovatele vnímána natolik negativně, jak by se mohlo zdát, spíše naopak. V centru jsou mnohem přísnější hlukové normy z důvodu vyšší hustoty zástavby, zatímco ve čtvrti Drahovice je její hustota nižší a tudíž tyto stížnosti zde nejsou tak časté. Taktéž zastávka MHD je v blízkosti klubu při Lidické ulici, tudíž spojení hromadnou dopravou jakož i pěší chůzí není tak problémové, jak by se mohlo na první pohled zdát. Provozovatel dokonce vyslovil zajímavý názor, že naopak by pro provoz klubu byla lepší poloha úplně mimo město, protože kupř. v německých městech

většina tanečních klubů není vprostřed zástavby, ale naopak speciální autobusy či taxi svázejí návštěvníky mimo město do opuštěných hal či bývalých industriálních budov mimo civilizaci, kde žádné stížnosti na hluk nejsou myslitelné. Krom toho byly vysloveny silné stížnosti na městské úředníky, kteří místo, aby hudební život města dle svých možností podporovali, tak naopak skrze různá povolení, kontroly a poplatky od organizace těchto aktivit silně odrazují.

- **Závěr:** Ačkoli zatím nedisponuje žádnou významnou finanční podporou ze strany města či možných sponzorů, tak přesto *Club Marlboro* patří mezi několik málo uměleckých prostorů v Karlových Varech obecně, které mají do budoucna potenciál úspěšného rozvoje a to ať už z důvodu jeho současného silnějšího důrazu na začínající regionální kapely či díky v Karlových Varech nevídanému entuziasmu vedení klubu. Výhodou může být paradoxně i jeho periferní poloha v rámci města, protože tímto zde neexistují až tak silné střety s okolními obyvateli jako v klubech v centru lázní. Možnou nevýhodou však může být celková neupravenost okolního prostředí, která může odrazovat potenciální návštěvníky. Přesto lze konstatovat, že *Club Marlboro* je příkladem vzácného spojení soukromého charakteru klubu a kvalitní hudební produkce, jejímž prvotním cílem není zisk, ale oživení hudebního života v Karlových Varech.

5.5 KV Arena

KV Arena je multifunkční sportovní a kulturní centrum města a je sídlem hokejového klubu HC Energie Karlovy Vary. Stadion se nachází podél Západní ulice ve čtvrti Tuhnice.

- **Historie:** Návrh vybudovat v Tuhnicích chybějící víceúčelovou sportovní halu se objevuje v územním plánu z roku 1997, avšak o nutnosti nového hokejového stadionu se diskutuje už od šedesátých let. S příchodem nového tisíciletí již nedostačovala kapacita tehdejšího hokejového stadionu na Dolní Kamenné ve čtvrti Rybáře a bylo rozhodnuto o výstavbě stadionu nového, jehož funkční využití však bude mnohem širší, včetně kulturního. Výstavba arény započala v roce 2007 a slavnostního otevření se stadion dočkal 19. června 2009. Od té doby je stadion také sídlem karlovarského hokejového klubu HC Energie Karlovy Vary, jenž je však vlastněn firmou Karel Holoubek, a. s. a v *KV Areně* je jen v nájmu. Stavbu provázely mnohé podezřelé okolnosti včetně zmanipulovaného výběrového řízení na zhotovitele, veřejně známého pod pojmem „karlovarská losovačka“, za což byla

městu udělena půlmilionová pokuta od antimonopolního úřadu, kterou následně potvrdil Nejvyšší správní soud.¹ Zatím poslední soudní spor proběhl v roce 2012, který se týkal toho, zda vlastníkem *KV Areny* je město Karlovy Vary či naopak stavební sdružení firem Bau-Stav, Metrostav a Syner, které halu postavily. Soud nakonec rozhodl, že stadion patří městu, pochybnosti o předražení celé stavby však zůstávají. V dalších letech k hokejovému stadionu přibýlo bazénové centrum a na podzim roku 2015 bude dokončena stavba haly pro míčové sporty. Dlouhodobým záměrem města je propojit areál *KV Areny* s areálem bývalého atletického stadionu AC Start, jenž je nyní v insolvenčním řízení, a s potenciální výstavbou hotelového zařízení, čímž by vznikl sportovní areál pro budoucí pořádání mistrovství světa. Od roku 2012 je jednatelem *KV Areny* Roman Maleček, regionální politik strany TOP 09. V současnosti má hala 60 stálých zaměstnanců.

Obrázek 6: Koncert skupiny Kosheen v *KV Areně*

Zdroj: kvarena.cz

- **Zaměření:** Krom pravidelných zápasů hokejového týmu se v aréně několikrát za rok konají i rozmanité kulturní akce. Vrcholem celoročního kulturního programu je koncert hudební hvězdy světového formátu, příkladem je koncert britské skupiny

¹ <http://www.nssoud.cz/NSS-potvrdil-ze-losovani-v-Karlovy-Varech-nebylo-transparentni/art/468?menu=266>

Kosheen na obrázku 6, doplněný v průběhu roku koncerty relativně menších rozměrů, kde vystupuje především pomyslná špička české popové scény. Protože jedním z cílů dramaturgie je i naplněnost haly, která má kapacitu až 7500 lidí, musí více cílit na nejpopulárnější tváře hudebního průmyslu. Jistým problémem však jsou zvyšující se honoráře umělců, protože s de facto nulovými příjmy z prodeje CD zapříčiněnými masovým stahováním hudby z nelegálních internetových úložišť umělci navýšili počty koncertů včetně zmíněných honorářů. Vzácně je *KV Arena* svědkem i muzikálového a tanečního programu. Mezi tradiční akce také patří vánoční koncert, na kterém se se svátečním programem představí některá z českých popových stálic a dětský den v červnu určený především pro rodiče s dětmi. Co se týče spolupráce s MFF, tak ač při výstavbě arény bylo pamatováno i na možnost promítání filmů, tak tato možnost zůstala zatím nevyužita především z důvodu relativní odlehlosti arény od centra festivalového života a propojení pomocí linek MHD by bylo příliš složité. Spíše se zde v tuto dobu konají buď koncerty či velké DJs party, které dokáží nalákat právě návštěvníky filmového festivalu.

- **Návštěvníci:** Ač nemá aréna v případě kulturních akcí velké propady návštěvnosti, konečná návštěvnost je i přes všechny využitelné formy propagace vždy předem nejistá. Závisí hlavně na ceně vstupného, jež je sice často vysoké, přesto však ještě ve finančních možnostech obyvatel kraje. Mezi návštěvníky převažují obyvatelé krajského města a jeho zázemí, ale v případě vystoupení světové hvězdy i lidé z celé republiky, případně z blízkého Německa. Jak bylo Lucií Švanterovou poznamenáno, obyvatelé Karlovarského kraje mají obecně nižší životní úroveň, což však paradoxně neovlivňuje návštěvnost kulturních akcí, ale spíše jejich počet, protože organizátoři již předem s tímto handicapem počítají. Ruští turisté zdejší akce většinou nenavštěvují, krom občasných koncertů ruských umělců – lze zmínit např. tradiční ruský armádní pěvecký sbor Alexandrovci. V případě sečtení návštěvníků kulturních akcí se sportovními zápasy je celková návštěvnost až 150 tis. lidí ročně, což dělá z *KV Areny* nejnavštěvovanější volnočasový prostor v Karlovarském kraji.
- **Vnější prostředí:** Areál *KV Areny* leží uprostřed čtvrti Tuhnice v západní části Karlových Varů. Ač se zdejší osídlení datuje již od středověku, tak její dnešní podobu jí dala až panelová výstavba v 60. letech 20. století, spíše však v její východní části. Na místě dnešního stadionu dříve stávalo parkoviště a na místě dnešního bazénového centra část dosud stojící zahrádkářské osady. Výstavba arény

silně pozměnila vzhled této části Tuhnic, protože muselo být vybudováno parkoviště nové, byla částečně změněno vedení silničních komunikací a v neposlední řadě působila také celková mohutnost stavby. Velkou kritiku vyvolalo architektonické řešení stadionu, které se dle některých názorů svým necitlivým technicistním vzhledem nehodí do lázeňského města. Poloha stadionu se však z pohledu návštěvnosti nejeví jako nevýhodná, vyjma již zmíněné vzdálenosti od centra dění MFF. Z širšího pohledu patří *KV Arena* svým multifunkčním využitím mezi nejmodernější stadiony u nás, nejbližší srovnatelné areály se nachází v Praze a Liberci a v případě SRN až v Mnichově a Stuttgartu.

- **Závěr:** *KV Arena* je specifickým multifunkčním prostorem v Karlových Varech, jenž na sebe váže několik rekordů. Konají se zde koncerty umělců hvězd největší kategorie, návštěvnost zde často dosahuje rekordních čísel. Zároveň však jde o stavbu, kterou provází podezření o předražení o několik stovek miliónů korun, za což také dostaly Karlovy Vary jednu z nejvyšších pokut ve své historii. V současnosti však se však již fungování arény stabilizovalo a do budoucna bude záležet především na politickém vedením města, jakým směrem se bude *KV Arena* i její kulturní program ubírat dál.

5.6 Muzeum Jana Bechera

Muzeum Jana Bechera je komerční karlovarské muzeum zaměřené na historii karlovarské Becherovky. Muzejní prostor se nachází v místě bývalé továrny na bylinný likér na severozápadním konci třídy T. G. Masaryka.

- **Historie:** Počátky muzea datujeme do roku 1999, kdy vzniklo v prostorách továrny na Becherovku, která patří se svou bohatou historií a tradicí mezi nejznámější české značky u nás i ve světě. Budovu nechal postavit v roce 1867 Jan Becher, pokračovatel rodinné tradice výroby bylinných likérů a postupem času se několikrát z provozních důvodů rozrůstala, až ji v roce 1931 dal dnešní raně modernistický vzhled architekt Franz Lapper. Po 2. světové válce byla rodina Becherů v rámci Benešových dekretů odsunuta a továrna byla znárodněna. Po převratu v roce 1989 byla továrna v rukou státu až do roku 2001, kdy se vlastníkem firmy i muzea stal francouzský koncern Pernod Ricard, jenž je druhým největším výrobcem destilátů na světě. Zásadní změnou ve fungování a charakteru budovy bylo rozhodnutí firmy přesunout výrobu do nových výrobních prostor ve čtvrti Bohatice. V roce 2010

prostory již bývalé továrny koupila firma Karel Holoubek - Trade Goup, která zde v roce 2012 otevřela turistické centrum Becherplatz, jež můžeme vidět na obrázku 7. Jeho součástí je restaurace, kavárna, pivovar, prodejna suvenýrů a také rekonstruované muzeum. *Muzeum Jana Bechera* zůstává na rozdíl od ostatních částí Becherplatzu součástí firmy Becherovka, avšak dnes zde sídlí formou dlouhodobého nájmu dle smlouvy na dobu 35 let.

- **Zaměření:** Spíše než o klasické muzeum jde o návštěvní centrum, jehož součástí je prohlídkový okruh zahrnující interaktivní expozici historických exponátů spjatých s Becherovkou, návštěvu původních výrobních a sklepních prostor, degustační část v muzejním baru, jakož i reklamní film v deseti jazycích natočený bratry Cabanovými, kteří mimo jiné umělecky spolupracují s MFF. Po konci prohlídkového okruhu mohou příchozí navštívit také muzejní prodejnu s firemními produkty. Prohlídku je možné vyslechnout ve čtyřech jazycích – česky, anglicky, německy a rusky, což odráží nejčastější skladbu návštěvníků muzea.

Obrázek 7: Letecký snímek Becherplatzu

Zdroj: apartmany-karlovy-vary.cz

- **Návštěvníci:** Národnostní struktura příchozích prodělala za poslední půlrok pozoruhodný vývoj. Zatímco na začátku roku 2014 převažovala přibližně z poloviny klientela ruská, na druhém místě ze čtvrtiny čeští návštěvníci a dále

klientela německá, tak dosud trvající rusko-ukrajinské napětí od počátku roku 2014 tyto podíly radikálně změnilo. Dnes jsou na prvním místě Češi, čemuž muzeum přizpůsobilo i svou obchodní strategii a více spolupracuje např. s agenturou cestovního ruchu CzechTourism či portálem cestovního ruchu kudyznudy.cz. Na druhé místo se dostali Němci, kteří dle slov Lady Naidrové na Karlovy Vary dříve spíše zanevřeli a jezdili více do Lázní Mariánských a Františkových, zatímco dnes se situace mění. A až třetí místo dnes zaujímá klientela ruská následovaná turisty z anglicky mluvících zemí. Tato situace je ze strany muzea vnímána rozporuplně, protože ač Češi do značné míry návštěvnost Rusů nahradili, tak jejich kupní síla je samozřejmě neporovnatelně nižší.

Z hlediska časového nejvíce lidí přichází v období turistické sezóny od května do září a, což je zajímavé, i v lednu. Opět to souvisí s národnostním složením příchozích, protože právě v lednu dle juliánského kalendáře jsou v Rusku vánoční svátky, při kterých do Karlových Varů přijíždí nejvíce Rusů za celý rok. Podobná situace je i o Velikonocích, jejichž datum se však rok od roku mění. Naopak období mezi těmito dvěma pravoslavnými svátky je období nejnižší návštěvnosti obecně. Dlouhodobě návštěvnost pozitivně ovlivnilo propojení muzea s Becherplatzem, protože turisté mají mnohem širší nabídku služeb. Krom běžných prohlídek se muzeum výjimečně účastní i některých širších akcí jako je např. Evropská noc muzeí 18. května, jež je zaměřena na obyvatele Karlových Varů a okolí, kteří muzeum běžně nenavštěvují. Výjimečně pořádají i prohlídky pro firmy, novináře nebo spolupracují s některými karlovarskými hotely. Celkově bude v budoucnu záležet na evropské politické situaci, nakolik se národnostní struktura návštěvníků změní, což však nebude důležité jen pro *Muzeum Jana Bechera*, ale celkově pro ekonomickou i sociální budoucnost Karlových Varů.

- **Vnější prostředí:** Muzeum se nachází v části třídy T. G. Masaryka, jež propojuje tuto ulici s dalšími důležitými místy lázní, jako jsou dolní či horní nádraží a čtvrtě Rybáře a Tuhnice. Strategická poloha muzea i celého Becherplatzu je tedy jedna z nejvýhodnějších, jediný problém je zde s parkováním autobusů, což se řeší jejich parkováním v prostoru blízkého dolního nádraží. Celá třída T. G. Masaryka je nejnavštěvovanější městskou ulicí, která zároveň představuje jeden z mála prostorů, který společně navštěvují jak ruskojazyční turisté, tak místní obyvatelé. Nově vybudovaný prostor Becherplatzu zde navíc představuje silný oživující prvek, který zde do té doby chyběl. Přesto však existují názory, že naopak díky

Becherplatzu vznikl v Karlových Varech další komerční turistický prostor určený pro movitější klientelu a pro běžné místní obyvatelstvo cenově nedostupný.

Konkurenční prostředí v oblasti komerčních muzeí v Karlových Varech příliš nehraje velkou roli, protože jediné podobné analogické komerční muzeum je *Muzeum Moser* ve čtvrti Dvory, jehož návštěvníci však často navštíví i *Muzeum Jana Bechera* a nejde tedy v tomto případě o konkurenci. Výhodou *Muzea Moser* je však větší parkovací prostor a nově vytvořená prohlídka sklářské hutě, která jde naproti dnešnímu trendu zvyšující se popularity industriální turistiky. Ve městě existují i další muzea, jde ale většinou o veřejné instituce, jejichž cílem není vysoká návštěvnost a z ní plynoucí zisk, ale spíše vzdělávací a badatelská služba veřejnosti. Toť základní rozdíl mezi muzei komerčními a veřejnými.

- **Závěr:** Ač jde v případě *Muzea Jana Bechera* o muzeum ryze soukromé, tak přesto představuje z hlediska svého zaměření na tradiční karlovarský produkt instituci nepostradatelnou a dobře vedenou. Budoucí návštěvnost muzea dozajista ovlivní geopolitický vývoj ve východní Evropě, čemuž se muzeum přizpůsobuje již dnes. Jak však poznamenala sama Lada Naidrová, bude to představovat problém nejen pro muzeum, ale pro celé lázeňské centrum, které z vyšší koupěschopnosti ruských turistů z velké části žije. Já bych však dodal, že až nezdravě.

6. Shrnutí

V tomto závěrečném shrnutí se opět vrátím ke svým výzkumným otázkám, k jejichž zodpovězení využiji informace od všech respondentů, tedy nejen od těch, které jsem představil v kapitolách 5.1 až 5.6. Vynechám však samostatnou odpověď na otázku hlavní, protože již bude obsažena v odpovědích na otázky doplňkové a též v rámci tohoto shrnutí konfrontuji použitou odbornou literaturu s mými zjištěními.

Je geografický kontext uměleckých prostor strukturován dle měřítkových úrovní?

Ač by bylo možno odpovědět jednoduchým „ano“, realita je složitější. Každý umělecký prostor si v průběhu času vytváří vlastní složitě strukturovaný kontext a jeho geografické vztahy jsou nezaměnitelné. Bezprostřední okolí daného prostoru hraje vždy zásadní úlohu. Bezprostředním motivem k založení *Galerie Supermarket WC* byla právě snaha po oživení a revitalizaci okolního prostředí, v tomto případě blízkých podchodů. Taktéž u *kostela sv. Anny v Sedleci* lze vysledovat stejné motivy, protože smyslem zdejších benefičních koncertů je krom oživení místního kulturního života hlavně oprava této zchátralé památky a potažmo i celé místní části. Naopak jiné umělecké prostory se díky konfliktům ve svém nejbližším okolí potýkají s existenčními problémy. Příkladem budiž *Crux club* ve Smetanových sadech, jenž díky neustálým konfliktům s lidmi bydlícími ve stejné budově musel na určitý čas přerušit činnost a po obnově radikálně proměnil obsahové zaměření z koncertů rockové hudby na divadelní prostor pro děti. V mírnější podobě provázejí stížnosti na hluk i *Club Marlboro*, jenž však leží v méně husté zástavbě, tudíž tyto problémy jsou snáze řešitelné. Jiné problémy lze vysledovat u objektu *Lázní III.*, sídla KSO, který je pro symfonický orchestr z kapacitních a provozních důvodů nedostačující a protože ve stejné budově sídlí i mnohé čistě komerční služby, je tento prostor nevyhovující i z důvodů reprezentativních.

Zásadní úlohu pro charakter uměleckých prostor hraje také jeho poloha v rámci celého města. Pro Karlovy Vary je zásadní diferenciací na lázeňské území, vnitřní město a ostatní části. Ač by se to mohlo zdát paradoxní, tak poloha v centru lázní nebyla vždy vnímána jako výhodná. Neplatí to pro komerční galerie zaměřené na turistickou klientelu (*Muzeum Jana Bechera*, *Galerie Minea*), jež samozřejmě množství turistů v centru vítají, ale spíše pro specifické instituce jako je zmíněný *Crux club*, jenž doplatil na velkou zastavěnost území, či pro *Galerii umění Karlovy Vary*, která zaznamenává vysoké počty návštěvníků jen v průběhu MFF, avšak jinak z důvodu odlehlosti od vnitřního města jsou jejich počty nižší, než by potenciálně mohly být. Otázkou však je, na což mě upozornila Ivana Klsáková z *Interaktivní galerie Becherova vila*, zda jde opravdu o relevantní důvod, protože ona odlehlá poloha může být jen zástěrkou

pro jiné důvody a to může platit i pro jiná místa, jež mají problémy s návštěvností (*kino Drahomíra, Slash Bar*). Naopak relativně navštěvovaná místa jako např. *kostel sv. Anny, Club Marlboro* či *KV Arena* ležící mimo hlavní městské centrum spíše sází i přes žánrové rozdíly na pestrout dramaturgii, jež jim přináší hosty bez ohledu na konkrétní polohu.

Širší regionální vztahy by šlo rozdělit na spolupracující a konkurenční a je zajímavé, že to souhlasí s rozdělením na neziskové a komerční prostory. Jak bylo zmíněno výše, *Galerie Supermarket WC* má z důvodu své prestiže kontakty s podobnými sdruženími v regionu, ať už na bázi podobného alternativního charakteru místa či skrze zaměření galerie na užitný design. Podobně o. s. na záchranu sedleckého kostela je v kontaktu s analogickými sdruženími ve městě či regionu a vzájemně se podporují. Naopak u prostorů, u nichž je důležitý alespoň elementární zisk, hrají větší roli vztahy konkurenční, což platí zvláště u hudebních klubů, které musí soupeřit o návštěvníky, jichž je v karlovarském regionu omezené množství a jak poznamenal novinář Lev Havlíček, Karlovy Vary byly už od minulého režimu specifické tím, že zdejší publikum je krajně nepředpověditelné a návštěvnost se zde často skokově bez zjevného důvodu mění. Příčiny tohoto vztahu byly vykládány různě. Lucie Domesová z *Klubu Paderewski*, vidí důvody v prozaickém zjištění, že lidé již nejsou ochotni navštěvovat kvalitní kulturu a v jejich více soukromém trávení volného času. Novinář Ladislav Duchoň zase vidí příčiny v obrovské konkurenci hudebních klubů, která v Karlových Varech a v okolí existuje, což dokládá faktem, že v blízkém okolí se jeden večer konalo až 22 kulturních akcí, což je na relativně úzkou skupinu potenciálních návštěvníků obrovské číslo. Největší paradox byl však v tom, že ač většina respondentů zmínila určité obecné příčiny tohoto stavu, vždy však bylo zdůrazněno, že je to problém jen čistě Karlových Varů, protože kulturní akce v jiných městech a obcích jsou navštěvované i přes nižší počet obyvatel mnohem hojněji.

Přítomnost rusky mluvících obyvatel navozuje otázku i po vlivu mezinárodních událostí. Přítomnost Rusů v Karlových Varech se u většiny prostor kupodivu nejevila jako významná, výjimkou jsou koncerty KSO, které jsou touto klientelou hojně navštěvovány, a místní komerční *Muzeum Moser* a *Muzeum Jana Bechera*, od jehož vedoucí Lady Naidrové jsem se dozvěděl, že počty ruských turistů v posledním roce silně klesají a jsou dnes až na třetím místě po Čechách a Němcích. Příčina je viděna v současném ukrajinsko-ruském napětí, které zapříčinilo evropské a americké sankce proti Rusku a jako druhý hlavní motiv je viděna česká vízová politika vůči ruským občanům. Zatřetí došlo dle Sýkory a kol. (2011, s. 43) „v souvislosti s ekonomickou krizí k výraznému propadu poptávky po bydlení ze strany cizinců, zástupci realitních kanceláří mluví přímo o zhroucení trhu s nemovitostmi“. Na to, zda by mohla ruská klientela být někým nahrazena, bylo pohlíženo ze strany respondentů většinou skepticky,

krom možného návratu německých turistů. V souvislosti s globálními vlivy je nutno zmínit i technologickou revoluci spojenou s rozvojem internetu a s tím spojenými možnostmi nelegálního stahování hudby, které zásadně proměnily hudební průmysl. Krom obecně nižší návštěvnosti jsou dalším důsledkem zvyšující se honoráře umělců, pro něž je koncertování již posledním možným příjmem. Tím však i hudební prostory jsou nuceny zvyšovat své vstupné, jak jde názorně vidět na příkladu *KV Areny*, a následně diváci nejsou ochotni takové vstupné zaplatit. Tím vzniká začarovaný kruh, jehož řešení se v současnosti složitě hledá a ne všechny umělecké prostory díky tomu obstojí.

Jakou úlohu hraje svobodný rozvoj uměleckých prostor ve vztahu k politické a ekonomické moci? Již kapitola věnovaná úloze kultury v městském plánování částečně pojednávala o vztahu politiky a plánování k uměleckým prostorům. Viděli jsme, že ač většina formulací v územních a strategických plánech je velmi vágních, tak přesto díky nim vznikla *Interaktivní galerie Becherova vila* či *KV Arena*. Z rozhovorů s respondenty vyplynuly rozporuplné závěry ohledně úlohy městské, resp. krajské politiky. Lze je rozdělit na do tří kategorií. Představitelé čistě veřejných institucí zřizovaných a dotovaných krajem či městem (*Galerie umění KV, KSO, KMD, KV Arena*) neviděli ze strany současné městské politiky žádné zásadní potíže. Často byla zmiňována pozitivní úloha politické reprezentace vzešlé z komunálních voleb v roce 2010, protože podhoubí zvítězivší *Karlovarské občanské alternativy* pochází částečně i z prostředí lidí pohybujících se v karlovarské kultuře. Druhou skupinu tvoří občanská sdružení, která spravují sedlecký kostel, *Galerii Supermarket WC* či *Klub Padereski*, která dostávají určité pravidelné finanční prostředky pro svou činnost, avšak není to hlavní zdroj jejich příjmů. Ta byla ve vztahu ke karlovarské politice spíše neutrální, hlavní negativum jejich představitelé viděli, jak již bylo výše zmíněno, především v nedostatku dlouhodobé kulturní koncepce města. Nejkritičtější vyjádření na stranu města padalo ze strany soukromých hudebních klubů, které si často stěžovaly na to, že hlavní moc nad nimi mají městští úředníci, kteří je kvůli, dle jejich názoru, nesmyslným byrokratickým pravidelům mohou nechat téměř bezdůvodně uzavřít. Podobně dotační systém byl podroben kritice, poněvadž kulturní komise města, jež tyto dotace uděluje, podle nich preferuje komerční akce v centru města zaměřené na turisty a nikoliv kulturu určenou pro mladé lidi. Dokonce v této kulturní komisi dle jejich vyjádření funguje důmyslný korupční systém, o jehož podstatě se však respondenti nechtěli podrobněji zmiňovat. S tím souvisí i vztah uměleckých prostor k tzv. ekonomické moci, kterou v Karlových Varech reprezentují velké místní firmy jako např. Sokolovská uhelná, Karel Holoubek - Trade Group, Becherovka či Karlovarské minerální vody. Jejich úloha byly vnímána opět rozporuplně. Byla ceněna podpora určitým kulturním aktivitám (*KV Arena, Muzeum Jana Bechera*), avšak tento

jejich výběrový sponzoring jen na mediálně atraktivní akce v centru lázní byl často kritizován ze strany menších uměleckých institucí. I u této výzkumné otázky tedy vidíme, že její odpověď se liší prostor od prostoru. Celkově však lze říci, že na rozdíl od situace v Praze (Pixová 2012), zdejší situace není natolik vyostřená a také zde neexistují prostory čistě alternativní, ale spíše standartní umělecké instituce, které však z důvodu specifík Karlových Varů bojují o svou existenci stejně jako ty alternativní.

Existují pouze jednotlivá izolovaná místa či naopak jde o sociální síť mezilidských, geografických a symbolických vztahů? Jak vyplynulo z rozhovorů, existuje v Karlových Varech hustá síť vzájemných neformálních kontaktů mezi představiteli uměleckých prostor a to nejen v rámci stejných žánrů (galerie, hudba, divadlo), ale i napříč jimi. Druhou stránkou věci však je, nakolik se tyto kontakty projevují v konkrétní realizaci společných projektů. Jak bylo zmíněno výše, byla iniciována v prosinci 2013 schůzka galerijních osobností města, která měla vypracovat určitou vizi vzájemné spolupráce, zatím ji však nebyl dán žádný konkrétní tvar. Podobná situace je u hudebních klubů, kde jakoukoli viditelnou spoluprací i přes vzájemné osobní kontakty znemožňuje silné konkurenční prostředí, které u galerií nehraje až tak velkou roli. Vidíme tedy, že potenciál využitelné sítě mezilidských vztahů zde bezpochyby existuje, zůstává však z výše řečených důvodů nevyužit.

Vysledovat jemnější vrstvu vzájemných geografických vztahů je ještě obtížnější. Z letného pohledu by se mohlo zdát, že vzájemná geografická blízkost v měřítku města již nehraje velkou roli. Toto tvrzení platí, ale hlavně v komercializovaném a tedy konkurenčním prostředí lázeňského území. Naopak ve čtvrti Drahovice lze vysledovat, že disponuje i přes rozdílný charakter uměleckých prostorů určitou specifickou vlastní kulturní sítí, která je navíc podpořena existencí gymnázia a střední pedagogické školy, jejichž studenti jsou často cílovou skupinou těchto prostor, jež díky nedostatku mladých lidí v Karlových Varech není v jiných čtvrtích města tak početná. Lze to vysledovat i na množství kvalitních kulturních prostorů, které se zde nacházejí - *Divadlo Dagmar, kino a galerie Drahomíra* či *Club Marlboro*.

Nejhlubší vrstva určitého symbolického obrazu města je již do značné míry založena na mém subjektivním úsudku. Karlovy Vary již od dávných dob lákaly umělce z celého světa, protože je sem krom lázeňského pobytu lákala i specifická atmosféra daná neopakovatelnou přírodní i kulturní hodnotou lázní. Jakým způsobem se tento dosud patrný *genius loci* projevuje v současném charakteru karlovarské kultury? Dle mého soudu tím, že zde existuje specifická kulturně založená vrstva obyvatel, jež i přes silné existenční problémy, které karlovarskou kulturu v posledních letech provázejí, nerezignovala a dále se snaží i ze skromných místních podmínek dál nést tuto uměleckou tradici města prezentovanou v kapitole věnované kulturním

dějinám města. Tuto kulturní vrstvu však nechápu jako „kreativní třídu“ Richarda Floridy (2002), u něhož samo umění de facto nehraje velkou roli, ale spíše v duchu Anny Markusen (2010), která chápe umění a potažmo i umělecké prostory jako líheň rozvoje města i jeho lidí bez ohledu na ekonomický profit. Zajímavou otázkou na závěr je, zda lze v Karlových Varech vysledovat analogii tzv. umělecké gentrifikace zmiňované Sharon Zukin (1982) na příkladu New Yorku? Dle mého osobního názoru tato gentrifikace v Karlových Varech také proběhla, avšak v delším časovém horizontu a její počátky lze vysledovat de facto již v 19. století, otázkou však zůstává, zda lze využívat pojmy jako gentrifikace i mimo jejich zavedený kontext.

7. Závěr

Na úplný závěr provedu pomyslný úrok stranou a zamyslím se hlouběji nad výsledky své práce. Je nutno přiznat, že od začátku jsem byl v tématu své práce osobně zainteresován a tudíž zde existovalo riziko subjektivity hodnocení kulturní situace města. Toho jsem se snažil vyvarovat širokým rozpětím respondentů, čehož jsem však nemohl z důvodu rozsahu práce využít při podrobném představení uměleckých prostor, z nichž jsem vybral jen několik reprezentativních. Proto by pro potenciální další práci bylo příhodné rozpracovat veškerý získaný materiál, aby obraz karlovarské kultury ve vztahu ke geografickým kontextům byl hlubší a lépe odpovídal reálné situaci. Lze si představit i hlubší a dlouhodobější zaměření jen na jeden určitý umělecký prostor ve všech myslitelných vztazích a tím by vznikla případová studie, jež by představovala vzor pro analogické práce v jiných místech nebo i tématech. A vposledku by výzkumná cesta mohla vést i v soustředění se na samotné umělecké dílo, jež taktéž oplývá bohatým geografickým kontextem (Thrift 2004).

V úvodu jsem se zmínil, že obraz karlovarské kultury se mi v průběhu výzkumu vyjevil naprosto jiný, než jsem usuzoval. Zjistil jsem totiž, že realita je mnohem lepší i mnohem horší, než jsem si dříve myslel. Především ale mnohem pestřejší. Začnu od konce. Často jsem se dříve při rozhovorech s lidmi setkával s názorem, že Karlovy Vary jsou mrtvé město. „Kdyby nám zde netekla voda z podlahy, ani po nás pes neštěkne“, jak si povzdechl novinář Lev Havlíček. Do značné míry je to pravda, avšak v průběhu svých pobytů ve městě jsem při každé své návštěvě objevoval nové a nové umělecké prostory, o nichž jsem dříve neměl ani tušení (*Club Marlboro*, *Galerie Jindra Husáriková*, *Městská galerie*) a bezpochyby ani můj výčet v tabulce 2 není definitivní. Internet mi v tomto smyslu nebyl dobrým pomocníkem. Řekl bych tedy, že tato pověst je do značné míry vzájemnou souhrou neznalosti a zaneprázdněnosti místních lidí. Samy umělecké prostory v tom dle mého soudu nehrají úlohu, protože i přes dobrou propagaci se jejich snaha často mívá účinkem. S tím souvisí i to, proč si myslím, že realita je mnohem horší, než jsem se domníval. Důvodem je obrovská závislost většiny kulturních institucí na finančních prostředcích, která jim do velké míry svazuje ruce. To platí u komerčních prostorů, které jsou vázány nutností elementárního zisku, ale i u tzv. neziskových organizací, které se dle slov Terezy Berdlerové z *Galerie Supermarket WC* mylně nazývají ‘neziskové’, protože i ony nemohou fungovat ve finanční ztrátě. A s tím nakonec souvisí i důvod, proč si myslím, že realita je mnohem lepší, než jsem dříve usuzoval. I přes všechny uvedené problémy je karlovarský kulturní život navýsost osobitý, svobodný a plný lidí, kteří městu Karlovy Vary dodávají jeho nezaměnitelnou tvář. Krom toho jsem díky své práci zjistil, že geografické kontexty nabývají

pestrých a nečekaných podob a každá geografická práce by měla své téma objevovat odznovu, čímž by se zachoval i nepostradatelný objevitelský étos geografie, jenž je jí již od pradávna vlastní.

8. Seznam literatury

AUGUSTIN, M. a kol. (1999): Divadlo v Karlových Varech: Historie a obnova na konci tisíciletí. Úřad města, Karlovy Vary, 176 s.

Bordeaux culture. Une nouvelle géographie humaine (2013). Direction générale des Affaires culturelles de la Ville de Bordeaux, Bordeaux.

BURACHOVIČ, S. (2001): Historie. In: Karlovy Vary na přelomu tisíciletí. MMKV, Karlovy Vary, s. 107–218.

CAMERON, S., COAFFEE, J. (2005): Art, Gentrification and Regeneration: From Artist as Pioneer to Public Arts. *European Journal of Housing Policy*, 5, č. 1, s. 39–58.

City of Chicago: Cultural plan (2012). City of Chicago's Department of Cultural Affairs and Special Events, Chicago.

COLE, D. B. (1987): Artists and urban redevelopment. *The Geographical Review*, 77, č. 4, s. 391–407.

ČSÚ (2014): Databáze Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011

DISMAN, M. (2000): Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele.

Nakladatelství Karolinum, Praha, 376 s.

FLORIDA, R. (2002): The Rise of the Creative Class: And How It's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday life. Basic Books, New York, 404 s.

HARVEY, D. (1973): Social Justice and the City. Edward Arnold, London, 336 s.

HARVEY, D. (2008): The Right to the City. *New Left Review*, 53, č. 5, s. 23–40.

HENDL, J. (2005): Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Portál, Praha, 408 s.

KLSÁK, A. (2014): Etnická rezidenční diferenciacie Karlových Varů: cizinci a lázeňské centrum. Bakalářská práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 64 s.

Koncepce kulturní politiky hlavního města Prahy (2010). Magistrát hlavního města Prahy, Praha.

KOSMÁKOVÁ, S. (2007): Vnímání atraktivity městských částí Karlových Varů z hlediska možností sportovního vyžití. Diplomová práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 103 s.

LEFEBVRE, H. (1991): Critique of Evereday Life. Verso. London, 283 s.

LEFEBVRE, H. (1996): Writings on Cities. Wiley-Blackwell, Oxford, 260 s.

MARKUSEN, A. (2005): Urban development and the politics of a creative class: evidence from a study of artists. *Enviroment and Planning A*, 38, č. 10, s. 1921–1940.

- MARKUSEN, A., GADWA, A. (2010): Creative Placemaking. Markusen Economic Research Services and Metris Arts Consulting, Washington, 61 s.
- MARKUSEN, A., JOHNSON, A. (2006): Artists' Centers: Evolution and Impact on Career, Neighborhoods and Economies. University of Minnesota, Minneapolis, 116 s.
- MARKUSEN, A., KING, D. (2003): The Artistic Dividend: The Arts' Hidden Contributions to Regional Development. University of Minnesota, Minneapolis, 26 s.
- MASSEY, D. (1994): Global Sense of Place. In: Massey, D.: Space, place and gender. University of Minnesota Press, Minneapolis, 280 s.
- MRÁZ, B., NEUBERT, L. (1983): Karlovy Vary. Panorama, Praha, 192 s.
- NANORU, M., OVERSTREET, M. (2013): Prkýnka na maso jsme užili: Český skateboarding před rokem 1990. Yinachi, Praha, 480 s.
- NEDVĚD, J. (2009): Cesta ke svobodě: Revoluční listopad 1989 v Karlových Varech. Muzeum Karlovy Vary, Karlovy Vary, 84 s.
- PAYER, V. (1984): Pojednání o Karlových Varech z r. 1522. Avicenum, Praha, 61 s.
- PIXOVÁ, M. (2012): Struggle for the Right to the City: Alternative Spaces in Post-Socialist Prague. Disertační práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 224 s.
- PIXOVÁ, M. (2013): Spaces of alternative culture in Prague in a time of political-economic changes of the city. Geografie, 118, č. 3, s. 221–242.
- Příhláška města Ostravy na titul Evropské hlavní město kultury 2015 (2010). Kancelář projektu Ostrava, Ostrava.
- Příhláška města Plzeň na titul Evropské hlavní město kultury 2015 (2010). Magistrát města Plzně, Plzeň.
- SMITH, N., DEFILIPPIS, J. (1999): The Reassertion of Economics: 1990s Gentrification in the Lower East Side. International Journal of Urban and Regional Research, 23, č. 4, s. 638–653.
- Strategický plán udržitelného rozvoje města Karlovy Vary (2008). PROODOS Praha, Karlovy Vary.
- Strategický plán udržitelného rozvoje Statutárního města Karlovy Vary (2014). RegioPartner, Karlovy Vary.
- SÝKORA, L. (2010): Současný stav a nové trendy: kritické zhodnocení české v kontextu světové sociální geografie. Příspěvek na sjezdu ČGS, Ostrava, 3 s.
- SÝKORA, L. a kol. (2011): Případová studie rezidenční segregace v Karlových Varech. Centrum pro výzkum měst a regionů, Praha, 65 s.

- THRIFT, N. (2004): Performance and Performativity: A Geography of Unknown Lands. In: Duncan, J. S. a kol.: A Companion to Cultural Geography. Blackwell Publishing, Oxford, s. 121–136.
- TREMBLAY, D. G., PILATI, T. (2007): Tohu and Artist-run Centres in Montreal: Contributions to the Creative City? Canadian Journal of Regional Science, 30, č. 2, s. 337–356.
- Územní plán města Karlovy Vary (1998). Institut regionálního a územního plánování, Karlovy Vary.
- Územní plán města Karlovy Vary – koncept (2012). AF – Cityplan, Praha.
- Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). In: *Sbírka zákonů*. 14. 6. 2006. ISSN 1211-1244.
- ZEMAN, L. (2012): Průvodce architekturou Karlových Varů. Národní památkový ústav, Praha, 514 s.
- ZEMAN, L. a kol. (2010): Slavné vily Karlovarského kraje. FOIBOS BOOKS, Praha, 272 s.
- ZÍDKOVÁ, A. (1997): Fellner a Helmer v Karlových Varech. Karlovarské muzeum, Karlovy Vary, 280 s.
- ZUKIN, S. (1982): Loft Living: Culture and Capital in Urban Change. The Johns Hopkins University Press, Baltimore, 212 s.